

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

NIEUWE VORMEN VAN SOCIAAL RECHT

Academische Rede gehouden door **Prof. Mr Dr F. VAN GOETHEM**, hoogleraar te Leuven, op het IIe Interuniversitair Congres der studenten in de rechten, te Gent, in de Aula der Universiteit, op Woensdag 1 Februari 1950

Het contact tussen de Rechtsgeleerde Faculteiten van ons land is wel ten eerste gewenst en er mag betreurd dat er daartoe niet meer gelegenheid bestaat. Veel is immers aan alle gemeenzaam; veel is aan alle duurzaam. Meer bepaaldelijk is de contactname tussen onze Nederlandstalige Faculteiten bevorderlijk voor de vooruitgang van de Nederlandstalige rechtwetenschap in België.

Wie de bestaande toestand in vogelvlucht overziet kan er niet aan twifelen dat thans een nieuwe inspanning wenselijk is om een verdere etappe in de voorwaartsschrijdende beweging van ons Vlaams rechtsgeleerd leven te verwezenlijken.

Degenen, die tot de oudere generatie stilaan echen, weten nog zeer goed dat de ontwikkeling, vaartoe wij reeds zijn gekomen voor de Vlaamse rechtswetenschap in België niet zonder veel arbeid, veel toewijding, veel ongekend idealisme is bereikt (1). Breed gezien moesten voor onze Vlaamse studenten in de Faculteiten der Rechtsgeleerdheid haast alle onmisbare instrumenten van een behoorlijk hoger onderwijs in de rechtsvakken uit de grond worden gestampt, soms worden geïmproviseerd. De huidige generatie beseft niet altijd voldoende wat moeite en krachtsinspanning dit alles heeft gekost. De verbetering van de toestand benevelt het uitzicht op het verleden en verdoezelt het besef van de zeer grote moeilijkheden en hinderpalen die moesten overwonnen worden. Naar het woord van Frans Van Cauwelaert : « Het huidige geslacht kan zich geen juist denkbeeld vormen van de moeilijkheden welke tegenover de verwezenlijking van dit verheven doeleinde oprezen. » (2)

Dit alles wil nochtans niet zeggen dat de bereikte resultaten volstaan en bevrediging verschaffen. Dit is niet het geval. Het ware niet moeilijk een lange lijst van desiderata op te stellen. Onder deze desiderata zijn er nog van zeer dringende, haast elementaire primaire aard. (3)

Niettegenstaande onloochenbare verbeteringen en de verheugende vooruitgang (wij bezitten thans in

België drie volledige Nederlandstalige Faculteiten der Rechtsgeleerdheid, respectiefflijk te Brussel, te Gent en te Leuven), zijn nochtans nieuwe inspanningen, nieuwe initiatieven, vooral nieuwe toewijding en arbeid wenselijk, ja absoluut nodig geworden, om de ontwikkelingsgang voort te stuwten.

Daartoe kan ongetwijfeld een beter contact tussen onze Rechtsgeleerde Faculteiten bijdragen. Vooral hebben wij voor dit nieuwe leven, deze nieuwe lente, dit nieuwe geluid nodig, jonge krachten, die de opdracht en de arbeid van de ouderen zullen voortzetten, verbeteren, verder ontwikkelen en tot groter bloei brengen.

Congressen, zoals deze van vandaag, kunnen tot dit doel bijdragen. Zij kunnen bij de jeugd deze wil en deze roeping opwekken en levendiger, doeltreffender maken.

* * *

Tot onderwerp van deze korte rede heb ik genomen een vraagstuk dat mij sedert lang reeds bezig houdt : de nieuwe vormen van het Sociaal Recht, waarover ik enkele overwegingen wens mede te delen.

Het sociaal recht is een jonge tak van recht in voortdurende evolutie, aanpassing, verbetering. Jonge juristen blijken zich voor dit recht, met een zekere voorliefde, te interesseren, wellicht omdat de sociale rechtsvraagstukken in zeer talrijke en diverse kringen worden besproken en steeds nieuwe hervormingen aan de orde komen. De voortdurende wijzigingen in ons sociaal recht geven aanleiding tot veelsoortige beschouwingen, die de studerende jeugd onzer rechtsgeleerde faculteiten niet onverschillig laten.

Het sociaal recht, waarvan het toepassingsgebied zich aldoor verder uitstrekt, waarvan de praktische gevolgen aldoor breder kringen van belanghebbenden bereikt, waarvan de financiële lasten aldoor belangrijker worden (uit het jongste Jaarverslag over het Dienstjaar 1948, uitgegeven door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, blijkt dat het bedrag

van de bij de Rijksdienst aangegeven bijdragen voor 1948, de 17 milliard frank overschrijdt, en, zoals bekend, zijn er daarnaast nog andere sociale bijdragen (4), dit sociaal recht leidt dus naar zich grote belangstelling, in rechtstreekse verhouding tot de grote geldsommen die het naar zich toehaalt.

Wij voeren het woord tot juristen en wij willen aantonen hoe zich ook aan hen, belangwekkende aspecten van het sociaal recht aanmelden.

De onophoudende evolutie van het maatschappelijk leven, waar zich denkbeelden van vooruitgang laten gelden, roept een daarmede parallel-lopende aanpassing van het recht op. Het is niet zelden langs het recht, dat de gewenste vooruitgang wordt nagestreefd en bereikt. Maar andersom oefent het bestaande positief recht ook een zekere weerstand uit. Het bestaande recht, daaronder begrepen de geldende rechtsfiguren en rechtsconstructie, streeft naar zijn behoud. Het is een bekend verschijnsel: de conservatieve invloed van het geldende recht, die een rem vormt voor de ontwikkeling, voor de geboorte van het nieuwe recht.

Rondom het recht, soms rondom de rechtstechniek, ontmoeten de verschillende strevingen elkander: deze die verder willen of meer of beter verlangen, enerzijds; en anderzijds de strevingen die willen behouden en daartoe de deugden van het bestaande recht huldigen. Strijd rondom het recht, die wel zeer geschikt is om ons, juristen, te interesseren. Alles samen genomen is het een andere vorm voor de eeuwige « Kampf ums Recht » door Ihering aangeprezen.

Ongetwijfeld mogen recht en wet niet worden gelijkgesteld. Er kon in het raam van een gelijkblijvende wettelijke tekst, een zekere, soms wenselijke aanpassing gebeuren van het recht aan de gewijzigde omstandigheden. Op dit gebied zullen rechtsleer en rechtspraak een uiterst nuttige rol vervullen. Vooral de rechtspraak kan rekening houden met de levendige werkelijkheid, die wegens de onophoudende evolutie onvermijdelijk verwijderd geraakt van het moment, waarop het wettelijk voorschrift in zijn geijkte gelijkblijvende formulering ontstond. De rechtspraak moet ook het nieuwe, de nieuwe toestanden, onder het bereik van het recht brengen. Inzake sociaal recht heeft onze Belgische rechtspraak zeer grote verdiensten en er mag worden betreurd dat haar werk niet beter wordt gewaardeerd. Er bestaan hier vooroordelen, die hoegenaamd niet gegrond zijn en op onwetendheid rusten. (5)

De klachten, die tegen het Belgisch sociaal recht worden vernomen uit technisch standpunt zijn zeer verscheiden. Wij onderlijnen: uit technisch standpunt, want wij beperken ons streng tot dit standpunt. Maar al deze klachten zijn niet even gegrond.

Een zeer verspreide klacht betreft het gemis aan coördinatie, aan harmonie. In mijn handboek van Sociale Wetgeving heb ik vanaf 1935 daarvoor verschillende storende bewijzen geleverd. Het begrip « familiewerkhuis » wordt in vijf verschillende betekenissen in ons sociaal recht aangetroffen. Ook het begrip « thuisarbeid », « thuisarbeider » komt niet altijd in een gelijke zin voor. Het erge is dat er geen voldoende reden wordt bespeurd om deze storende disharmonie te verklaren. Op andere gebieden heeft de sociale wetgever reeds de gelegenheid benut om de coördinatie te bevorderen (6). Er mag echter worden geoordeeld dat deze pogingen tot nog toe niet de gewenste resultaten hebben bereikt.

Reeds vóór de jongste wereldoorlog werd een belangrijke arbeid van coördinatie van het sociaal recht ondernomen, door een bijzondere afdeling van het Studiecentrum tot Hervorming van de Staat, dat

zich op verschillende gebieden verdienstelijk heeft gemaakt. Deze arbeid leidde tot een reeks voorstellen die echter nooit werden uitgegeven en die, schijnbaar althans, de slaap der doden ondergingen. Thans heeft een bijzondere commissie de opdracht bekomen om de onderscheiden wetten der contracten van dienstverhuring te coördineren.

Het gemis aan harmonie in onze sociale wetten is vooral historisch te verklaren. De gedachten hebben op dit gebied een voortdurende evolutie doorgemaakt, méér dan op welk ander gebied ook. Het is dus niet te verwonderen dat verschillende wetten, achtereenvolgens ontstaan in het verloop van de tijd, het spoor dragen van het verschillend peil der evolutie.

Op een bepaald ogenblik zijn trouwens denkbeelden gehuldigd, die absoluut niet steekhoudend bleken en die dan ook op een later ogenblik, voor beter inzicht en juister begrip, werden verlaten. Aldus heeft de Belgische wetgever gedurende een zekere tijd de opvatting gehuldigd dat wetten van arbeidsreglementering niet op de ondernemingen van de Staat zelf mochten van toepassing zijn. Deze onhoudbare opvatting is later zonder veel moeite verlaten. Maar deze wendingen in de gedachten hebben vanzelfsprekend de harmonie in de sociale wetgeving niet bevorderd.

* * *

Een andere veelvuldig vernomen klacht betreft het ingewikkelde, het gecompliceerde van onze sociale rechtsregelingen.

Deze klacht is een andere dan deze over het gemis aan coördinatie, aan harmonie, niettegenstaande de disharmonie natuurlijk ook de toestand compliceert zelfs ontoelaatbaar ingewikkeld maakt.

Nochtans tegen het ingewikkelde als dusdanig hebben wij geen bezwaar. Het moderne recht, wil het aangepast zijn aan zijn taak, kan niet meer overal eenvoudig zijn. En het mag wel zeer opvallend heten dat de klacht over het ingewikkelde bij voorkeur tegen het sociaal recht wordt gericht, terwijl er nooit of bijna nooit een soortgelijke klacht wordt vernomen tegen het burgerlijk recht b.v. Voor het burgerlijk recht, waarvan traditioneel de technische volmaaktheid soms op overdreven wijze wordt gehuldigd, dithyrambisch, aanvaardt iedereen, zonder veel nadenken, het gecompliceerde, en trouwens terecht! Onze vereerde collegas van de Universiteit te Brussel, Prof. De Page en Prof. Dekkers, hebben aan het burgerlijk recht in België de reeks lijvige boekdelen gewijd, die wij allen kennen, raadplegen en bewonderen: zij noemen hun werk, op een bescheiden wijze, « *Traité élémentaire* ». En onze niet minder vereerde collega van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid dezer Universiteit, Prof. Kluyskens, met zijn indrukwekkend achtdeelig werk over het burgerlijk recht, dat aan onze Vlaamse studenten en andere beoefenaars van het recht zulke grote diensten bewijst, waarvoor alle Vlaamse juristen hem dankbaar zijn en moeten zijn, spreekt even bescheiden van « *Beginnels* ». Is het burgerlijk recht dan een eenvoudig recht?

Het recht mag ingewikkeld zijn, moet zelfs ingewikkeld zijn, indien het gebied, waarop het zijn regeling laat gelden, wegens zijn aard, deze beter aangepaste en dus meer genuanceerde ordening vraagt. Alleen tegen het onnodig- of overbodig-gecompliceerde kan en moet worden geijverd.

* * *

Wij komen aldus tot een derde klacht, die tegen het Belgisch sociaal recht wordt ingebracht: de voortdurende snelle wijzigingen der sociale wetten.

Alle juristen zijn het er over eens dat de wijziging van de wet, vooral de al te vlugge, veelvoudige wijziging op zichzelf een nadeel is. Dit is een eeuwenoude waarheid. En inderdaad de wetgever, die misbruik maakt van zijn wettelijke bevoegdheid en de wijze regel over de wenselijke stabiliteit van de wet te veel uit het oog verliest, ondervindt zelf de straf van zijn handelwijze. Het gezag van de wet verzwakt. De kennis van de wet vermindert.

Er moet nochtans op het sociale rechtsgebied met de eisen van een gezonde evolutie en van een wenselijke vooruitgang worden rekening gehouden. In alle beschaafde landen worden de ontwikkeling en de aanpassing van het sociale recht aan deze nieuwe omstandigheden waargenomen. Boven de technische regelen van het recht staan de menselijke en de maatschappelijke belangen, en het is geen vernedering of kleinering van het recht, wanneer herinnerd wordt aan zijn taak van dienaar — ancilla justitiae. Voor de vooruitgang van de rechtvaardigheid moeten wij bereid zijn desnoods veel technische behoorlijkheid prijs te geven, indien het ene niet zonder het andere kan gebeuren.

Vergeten wij niet, dat hoe langer, hoe meer, de wetten zich richten tot gespecialiseerde kringen. De verdienste van de sociale secretariaten onder de diverse vormen, die deze vertonen, kan, voor de juiste kennis van de sociale wetten, niet genoeg worden gewaardeerd. Wij wensen voor alle takken van recht gespecialiseerde kringen en krachten. Alleen op die wijze kan het probleem, gesteld door de grote ingewikkeldheid en de voortdurende verdere vertakking van het recht, behoorlijk worden opgelost, en de al te optimistische fictie «Niemand wordt geacht de wet niet te kennen» redelijk worden gehandhaafd.

Dit alles zal nochtans de indruk niet mogen wegnemen, dat inderdaad in bepaalde gevallen een onvoldoende studie aan de sociale wet is voorafgegaan; dat soms meer belang is gehecht aan vlug bereikte wettelijke resultaten dan aan onberispelijk voorbereide wettelijke teksten en dat bepaalde nodig gebleken wettelijke wijzigingen hadden kunnen vermeden worden, indien grondiger, rijper, langzamer overweging was voorafgegaan.

* * *

Een belangrijke principiële vraag, die zich ten overstaan van de nieuwe vormen van sociale rechten stelt is de volgende: laat de ontwikkeling van ons sociaal recht nog toe, in de grondopvatting, in de bepaling en beschrijving van dit recht, te behouden het begrip van een rechtsregeling uitgevaardigd met het bijzonder hoofdzakelijk doel, de welvaart van de economisch zwakke groepen of standen der bevolking te bevorderen.

Toen wij in 1935 de eerste druk van onze «Beginselen van Sociale Wetgeving» (7) publiceerden, hebben wij deze beschrijving voorgesteld, en zij was de vrucht van geheel persoonlijke overwegingen. Voordien was nog niet op dit begrip van «economisch zwak» bij de bepaling van sociaal recht, de klemtoon gelegd. De uitdrukking en het begrip zijn in de jongste jaren tot zeer groot en veelvuldig gebruik geworden. Tot zelfs in handboeken in Frankrijk hebben wij het ontmoet, niettegenstaande het Frans taaleigen tegen de formule «économiquement faibles» wel voorbehoud heeft gemaakt. De vraag, die ons echter interesseert, betreft het behoud van de boven aangegeven bepaling, in het licht van de evolutie.

Mijn zeer geachte collega, Prof. Horion, één der

meest gewaardeerde Belgische specialisten inzake sociaal recht, hoogleraar in dit recht aan de Universiteit te Luik, behoudt het begrip in zijn klassiek handboek: «La législation sociale est constituée par l'ensemble des lois, qui ont pour but de protéger l'ensemble des personnes, dont les revenus ne dépassent pas un certain taux, les «économiquement faibles». (8)

Wij hebben steeds geweigerd het toepassingsgebied van het sociaal recht te beperken tot de gesalarieerde werknemers alleen, niettegenstaande ongetwijfeld deze groep een zeer belangrijke zoniet de belangrijkste groep vormt, onder degenen die het sociaal recht wil bereiken en beschermen.

Maar er was en er is, naar onze mening, geen voldoende reden om de bijzondere bescherming te beperken tot deze groep alleen, wanneer absoluut dezelfde overwegingen en leidende denkbeelden zich doen gelden bij een regeling ten behoeve van andere groepen, de kleine zelfstandige arbeiders, de ambachtslieden en soortgelijke groepen. Ook deze opvatting vinden wij in de beschrijving van Prof. Horion.

Maar er rijst vooral bezwaar of aarzeling op, voor het behoud van het begrip «economisch zwak» in de beschrijving van sociaal recht, omdat, beweert men, het begrip in feite niet meer in het oog wordt gehouden, op meer dan één wettelijk sociaal rechtsgebied. Meer dan één sociale wet laat haar bescherming gelden, buiten de groep der economisch-zwakken. Een zeer goed en bekend voorbeeld is de wettelijke regeling der gezinsvergoedingen die een zeer algemene regeling is geworden (Samengeordende wetten K. B. 19 December 1939 en wet van 10 Juni 1937). Er gaan ook stemmen op, die vragen dat onze wet op het bediendencontract (wet van 7 Augustus 1922) zou worden verruimd en van toepassing gemaakt op al de bedienden zonder onderscheid van loonbedrag, en dat dus de thans nog aangenomen beperking tot degenen alleen onder de bedienden, wier bezoldiging de 72.000 fr. per jaar niet overschrijdt, zou worden verwijderd. Alle bedienden zouden onder het bereik van de wet worden gebracht, ook de hogere bedienden, zoals thans reeds het geval is voor onze wetgeving inzake arbeidsongevallen (art. 1 der samengeordende wetten, Besluit-Wet van 9 Juni 1945, art. 1) en inzake beroepsziekten, waar evenmin nog verder rekening wordt gehouden met het bedrag der bezoldiging van de beschermde bedienden (art. 1 van de wet van 24 Juli 1927, Besluitwet van 20 September 1945, art. 1). (9)

De grenzen van ons sociaal recht worden ongetwijfeld uitgezet en binnen deze verbrede grenzen komen hele bevolkingsgroepen, zonder dat er nog onderscheiden wordt tussen economisch-zwak en economisch-sterk.

Meer nog: bepaalde wettelijke regelingen houden niet meer vast aan een grens, die destijds algemeen inzake sociaal recht werd waargenomen. Er wordt niet meer gearzeld om ook sancties, zelfs strafsancities in de wet te voorzien tegen de gesalarieerde werknemer, terwijl in onze vroegere sociale wetten zonder onderscheid, de sancties slechts de werkgever alleen betroffen. Deze evolutie kan worden waargenomen sedert 1938. Het was een innovatie (10) wanneer de bijzondere wet op de Diamantnijverheid van 16 Mei 1938 hare regeling van toepassing verklaarde op alle personen, die onder welke vorm ook diamant bewerken, daaronder begrepen, ook degenen die voor eigen rekening arbeiden, en straffen voorzag bij overtreding, ook tegen de gesalarieerde arbeiders. Wat op dat ogenblik een nieuwigheid was, voor een

beperkt gebied, is thans in een algemene regeling overgenomen: in de belangrijke Besluit-Wet van 9 Juni 1945 omtrent het statuut der Paritaire Commissies, wordt voorzien dat een door Koninklijk Besluit bekrachtigd besluit van de Paritaire Commissie wordt gesanctioneerd door straffen, die gelden niet enkel bij overtreding van de werkgever, maar ook bij overtreding van de arbeider (bedoeld wordt de gesalarieerde werknemer, handarbeider of bediende), art. 16.

Het is onloochenbaar dat hier nieuwe vormen van sociaal recht optreden, die de vroeger steeds gestelde grenzen overschrijden.

* * *

Betreffen deze nieuwe vormen echter de bepaling van het sociaal recht? Zijn deze zo belangrijk, zo beslissend, dat ze de kern en het wezen aanraken, en een nieuwe beschrijving wegens deze wezenlijke wijzigingen moeten wettigen en opdringen?

Onze bevoegde Nederlandse collega, Prof. van de Ven, geeft ons de volgende beschouwingen ter overweging: « Het geldende arbeidsrecht heeft de kenmerken van zijn historische ontstaansgrond nog niet geheel verloren... De aanvankelijke opvatting, dat het arbeidsrecht zou zijn een klasserecht voor de loontrekkende arbeiders, is geheel verlaten, voor die, welke de nadruk legt op de rechtsverhouding, welke door de loonarbeid gegeven is, waardoor dus in beginsel evenzeer de werkgever, als de arbeider, als subject, dus als drager van rechten, in het arbeidsrecht een rol speelt... Van hoeveel belang de persoonlijke onderschikking meebrengende verhouding ook is voor het recht, toch blijft het de vraag of men hiermede nu het bevredigende criterium heeft gevonden volgens hetwelk voor alle delen van het arbeidsrecht kan worden uitgemaakt hoever de werkingssfeer van zijn regelingen zich behoort uit te strekken. »

Naar onze opvatting is het inderdaad zeer goed denkbaar en mogelijk, dat er verschuiving plaats vindt van het gebied van het sociaal recht, naar het gebied van het gemene, gewone recht. Een wettelijke regeling van het contract van dienstverhuring vindt zelfs zijn normale plaats in een Burgerlijk Wetboek. Het technisch voortreffelijk Burgerlijk Wetboek voor Zwitserland, 5de boek, Verbintenissenrecht, bevat een titel X (11) gewijd aan het Arbeidscontract, waarvan de onberispelijke bepaling luidt: « la convention par laquelle une personne (l'employé) promet à une autre (l'employeur) son travail pour un temps déterminé ou indéterminé, contre paiement d'un salaire » (art. 319, 1° lid, Code des obligations). Deze algemene regeling in het burgerlijk recht opgenomen, ontmoet wel nergens een bezwaar. Indien ons Belgisch sociaal recht, de bijzondere wetten omtrent dienstverhuring omvat, ligt de verklaring daarvoor in de gebrekkige onvoldoende regeling van het Burgerlijk Wetboek van 1804, B. 3, t. 8, Hoofdstuk III, Huur van werk en van diensten. (12)

Principieel nochtans blijven wij de mening toegedaan dat er van sociaal recht, dus van bijzonder recht, alleen dan kan worden gesproken, wanneer in een bepaalde rechtsregeling tot uitdrukking komt de tenminste hoofdzakelijke bezorgdheid voor degenen die terecht of ten onrechte als economisch-zwak worden beschouwd en daarom juist een bijzondere aangepaste regeling hebben ingegeven. Waar wij dit criterium hoegenaamd niet meer terugvinden zien wij geen sociaal recht meer.

Tegen voorbarige besluiten dient nochtans gewaar-

schuwd. Het is vooreerst zeker niet, omdat er nieuwe vormen van sociaal recht optreden, buiten de grenzen of de rechtsfiguren, die tot nog toe werden geëerbiedigd voor dit recht, dat daarom reeds de fundamentele opvatting van dit recht zou moeten worden gewijzigd of prijsgegeven. Wordt het toepassinggebied van een wet ietwat ruimer opgevat, soms uit louter boekhoudkundige overwegingen of uit doelmatigheidsmotieven, om de toepassing te vereenvoudigen of te vergemakkelijken, of nog om grensgevallen te vermijden, die steeds hinderlijk zijn, dan is dit alles nog niet voldoende om reeds staande te houden dat de betrokken wet haar hoofdzakelijke bezorgdheid, haar hoofdzakelijke bestaansreden verliest. De wet zou niet uitgevaardigd geweest zijn, indien er geen bijzondere belangen onder de economisch-zwakke bevolkingsgroepen moesten beschermd worden.

Wij verzoeken nog te overwegen dat er een psychologische en morele verarming van de sociale rechtsregeling zou plaats vinden, indien deze werd ontdaan en beroofd zonder voldoende redenen, van al de edele motieven, die in de historische ontwikkelingsgang op een beslissende wijze al degenen hebben geïnspireerd die deze rechtsregeling hebben ontworpen, vooruitgholpen, tot het indrukwekkend rechtsgebouw hebben gevoerd, dat thans onze aandacht opvoert: bezorgdheid en wil, om meer welvaart, meer welzijn, meer rechtszekerheid, meer ontwikkeling te brengen in die kringen onzer bevolking, die daarvan verstoken bleven.

* * *

Een ander belangrijk vraagstuk, dat zich bij de nieuwe vormen van het sociaal recht stelt, betreft wat de Nederlandse hoogleraar Prof. Molenaar voorstelt te noemen: de autonomie, het autonome sociaal recht.

Naast het wettelijk recht, het heteronome sociaal recht, zou zich voordoen, naar de voorgestelde terminologie, een autonoom recht d.i. een door de betrokkenen zelf gedragen recht, een buitenwettelijk recht, dat zich vormt in verschillende gemeenschapskringen, zowel op het niveau van beroep en bedrijfstak, als op dat van de afzonderlijke onderneming.

Zonder stil te staan bij de vraag of de voorgestelde terminologie aangepast is, willen wij even nagaan welke nieuwe vormen van sociaal recht tot de aangeduide voorstelling hebben aanleiding gegeven.

In alle, op dezelfde grondopvattingen geëvolueerde moderne beschaaftde Staten, heeft de sociale wetgever de tussenkomst en medewerking voorzien van de groeperingen van werkgevers en werknemers, bij het vastleggen van de rechtsvoorschriften, terwijl de wet alleen de beginselen aanduidt.

In België, dat meer dan eens op de voorposten van de sociale rechtsevolutie heeft gestaan, heeft zich deze nieuwe opvatting reeds vroeg doen gelden (13). Collectieve accoorden in de schoot van paritaire commissies ontworpen, mochten er zelfs van de wet afwijken op voorwaarde dat een in de ministerraad overwogen Koninklijk Besluit deze regeling bekrachtigde (14).

De wetgever aanvaardde de opvatting, dat reglementen in de schoot van de paritaire commissies aangenomen, bij Koninklijk Besluit, van toepassing werden gemaakt op al de bedrijfshoofden en op al de gesalarieerde arbeiders van een bepaalde bedrijfstak, dus ook op degenen die noch rechtstreeks, noch onrechtstreeks bij de besprekingen waren betrokken geweest. Het merkwaardige was dan dat het Koninklijk Besluit niet eenvoudig genomen was, op advies

of na raadpleging van de paritaire commissies, maar dat het de beslissing van de Commissie zelf bekrachtigde. De uitvoerende macht hecht haar sanctie aan een besluit, dat door de belanghebbenden, meestal door een deel slechts van de belanghebbenden, wordt getroffen (15).

De betekenis van deze nieuwe vormen van sociaal recht dient in een breder raam te worden toegelicht.

Bekend is de krachtige uitdrukking van het Burgerlijk Wetboek: de wettelijk gesloten overeenkomsten gelden tot wet voor degenen, die de overeenkomsten hebben afgesloten (art. 1134 B. W.). Zij gelden als *wet d.i.* zij zijn bindend voor de partijen, zoals de wet bindend is. Maar zij worden daarom vanzelfsprekend niet *algemeen*, zoals de wet (art. 1119 B.W.). Zij worden geen algemene rechtsvoorschriften. Ongetwijfeld doen bepaalde private overeenkomsten zich gelden tegenover derden, evenals derden zich op zulke overeenkomsten kunnen beroepen: het huwelijkscontract is in dit geval. Nochtans, behoudens het beding ten behoeve van een derde (1121 B. W.) kan men slechts iets voor zichzelf bedingen, en, in geen geval, kan men in het nadeel van een derde beloven (16).

Prof. De Page heeft zeer grondig en meesterlijk het moeilijke begrip van de relativiteit der overeenkomst bestudeerd (17). Onderscheid dient inderdaad gemaakt tussen de interne gevolgen van de overeenkomst, de rechten en verbintenissen die daaruit voortvloeien enerzijds, en anderzijds het bestaan van de overeenkomst: als feit, kan de overeenkomst zeker aan derden voorgeworpen worden. Zij ondergaan het feit en kunnen zich desgevallend op dit feit ook beroepen.

Met de vereniging gaat men ietwat verder, omdat alwie lid wordt van een vereniging, zich door zijn lidmaatschap verbindt, tot naleving van het reglement. Hij moet zich onderwerpen aan de beslissingen en strafmaatregelen, krachtens het reglement getroffen (art. 2 — wet van 24 Mei 1921 over de Vrijheid van Vereniging). Desgevallend ondergaat hij de wil van de meerderheid. Andersom betreft deze reglementaire bevoegdheid slechts het intern leven der vereniging. Zij treedt slechts op binnen de grenzen der statuten en reglementen, waartoe men door zijn toetreding tot de vereniging zijn accord heeft gegeven. Zij treedt niet verder en zeker niet buiten de kring van de leden der vereniging, en het recht van uitreden moet steeds worden gevrijwaard (18).

Op dit altijd private rechtsgebied doet zich weliswaar hoe langer hoe meer het bekend verschijnsel gelden, waarbij hoe langer hoe minder aan de contractuele vrijheid of aan de wilsautonomie ruimte wordt gelaten. De imperatieve dwingende rechtsvoorschriften beperken de contractuele vrijheid. De private rechtsbeschikkingen worden gevangen in een net van regelen, waaraan niet mag worden getornd. Het private recht socialiseert zich, omdat de regeling van private belangen niet meer geheel onverschillig mag worden geacht voor het algemeen belang. De regeling van private belangen raakt het algemeen belang. Nochtans brengt ons dit verschijnsel niet buiten de grenzen van het relatief gevolg der private overeenkomsten. Zelf beheerst, geheel of gedeeltelijk door dwingend recht, bindt de private overeenkomst in principe slechts de partijen.

Kunnen private regelingen overgaan naar het normengebied? Ziedaar het probleem dat ons wordt gesteld door de nieuwe vormen van het sociaal recht.

Wij nemen dit belangrijk verschijnsel op sociaal rechtsgebied waar onder een dubbele vorm, telkens wanneer wij uit private regelingen een schepping van

objectief recht zien gebeuren; dus geboorte van waar algemeen recht, dat zich ontdoet van de grenzen van het relatief gevolg der private overeenkomsten en zich doet gelden, actief en passief, buiten de kring der partijen.

In zulke gevallen kunnen de figuren van het verbintenissenrecht niet helpen tot verklaring van het verschijnsel: noch stilzwijgend mandaat, noch beding ten behoeve van derden, noch zaakwaarneming (19).

Private regelingen kunnen vooreerst naar het gebied van het objectief recht overschuiven, langs het gebruik. Gebruiken vullen de overeenkomsten aan; meer bepaaldelijk de arbeidsovereenkomst (art. 3, 3de lid, wet van 10 Maart 1900) (20). Private schikkingen, die voldoende verspreid en algemeen zijn, kunnen langzamerhand tot een gebruik, tot een gebruikelijke regeling groeien, tot een soort gewoonte-recht.

Op sociaal gebied zien wij dat regelingen, voorzien in accoorden, aanvaard in de schoot van paritaire commissies, door de Werkrechtsceraad, werden beschouwd als gebruikelijke normen voor het betrokken bedrijf, omdat het in dit bedrijf voldoende gebruikelijk is de private rechtsbetrekkingen van de arbeid te regelen, overeenkomstig deze accoorden der paritaire commissies.

Het gebruik, als normatief recht, vult de overeenkomst aan. De collectieve accoorden worden recht, weliswaar suppletief recht, maar toch waar objectief recht.

Men kan zich trouwens afvragen of in het beschouwde geval, het wel, formeel en streng beschouwd, de inhoud van de collectieve overeenkomst is, die het gebruik vormt. De inhoud van de collectieve overeenkomst kan immers recent zijn, al te recent, om reeds als gebruik te worden beschouwd. Is het niet veler de houding om zich in private arbeidsregelingen in een bepaald bedrijf naar de collectieve accoorden te schikken, die gebruikelijk is geworden? De paritaire commissie bekomt een ware suppletieve reglementaire bevoegdheid, omdat het gebruikelijk is geworden de besluiten der paritaire commissie te volgen. Het gebruikelijk karakter is een feitenkwesie, waaromtrent in ieder bijzonder geval dient beslist. En het eenvoudig suppletieve karakter verhindert niet een mogelijke, maar dan duidelijke afwijking. Toch staan wij voor normen.

Deze belangwekkende geboorte van objectief recht kan zich voordoen in de nog talrijke gevallen, waar geen gebruik wordt gemaakt van de procedure voorzien door het artikel 12 van de Besluit-Wet van 9 Juni 1945 over het statuut der paritaire commissie. Want, indien op verzoek van de commissie of van een vertegenwoordigende groepering van werkgevers of werknemers, een Koninklijk Besluit aan de door de paritaire commissie getroffen beslissing «bindende kracht» (art. 12) verleent, staan wij voor objectief recht met een imperatief karakter.

Ook immers door de bekrachtiging of sanctionering kan een private regeling tot ware rechtsnorm worden, met nationale of regionale toepassing, voor al degenen, bedrijfsleiders, ambachtslieden of werknemers, die in het betrokken bedrijf werkzaam zijn, zonder onderscheid en onverschillig of zij al dan niet aan de besprekingen rechtstreeks of onrechtstreeks hebben deelgenomen.

Reeds vanaf 1934 is deze constructie in ons sociaal recht opgenomen (21), maar zij bekwam een algemene betekenis door de besluit-wet van 9 Juni 1945 over het statuut der Paritaire Commissie, met de reeds in 1934 inzake wetgeving op de thuisarbeid

(10 Februari 1934) verrassende eigenschap, dat bij weigering van de Koning om de gevraagde bekrachtiging te geven « de Koning zijn beslissing bij een met redenen omkleed besluit bekend maakt » (art. 24 — wet van 10 Februari 1934). In de Besluit-Wet van 9 Juni 1945 luidt het als volgt: « De bevoegde minister laat, in geval aan deze beslissingen geen bindende kracht is verleend, aan het comité de redenen kennen, waarom op dit verzoek niet werd ingegaan » (art. 12).

De uitvoerende macht moet rekenschap geven over zijn weigering!

Worden de beslissingen van de Paritaire Commissie bekrachtigd, dan staan wij volop voor objectief en imperatief recht: elke clause van een werkplaats-reglement of van een private overeenkomst, die met de bindend gemaakte bepalingen strijdig is, wordt als nietig en ongeldig beschouwd (art. 13). Elke inbreuk op de bindend gemaakte beslissingen wordt bestraft en de voorziene straffen zijn van toepassing, niet enkel op de werkgever, maar ook op de werknemers (art. 16).

Dit « autonome » sociale recht, naar de terminologie van Prof. Molenaar, licht op een uitstekende wijze toe de overgang van de private beslissing naar het normengebied.

Hierdoor ontstaat, en wel op een zeer soepele wijze, die onze besliste voorkeur heeft, langzamerhand een geheel van bedrijfsregelen op sociaal gebied, die evenveel ware rechtsregelen vormen.

Deze « autonome » sociale rechtsregelen vertonen een dualiteit van oorsprong: zij ontstaan uit private besprekingen tussen belanghebbenden of vertegenwoordigers van belanghebbenden en zij schuiven naar het gebied van het objectief recht, desgevallend met tussenkomst van de uitvoerende macht, maar ook desnoods zonder die tussenkomst.

En het is wel zeer merkwaardig hoe deze reglementaire regeling van de arbeidsvoorwaarden ons, in het historisch perspectief gezien, terugvoert naar een zeer oude opvatting. Is de geschiedenis dan een eeuwige kringloop, zodat overwonnen gewaande en definitief voorbijgestreefde standpunten toch terugkeren, maar onder nieuwe vormen? Moet zulks ons dan niet toelaten tegelijkertijd te bevestigen, enerzijds dat de geschiedenis zich niet herhaalt, maar toch ook anderzijds, dat er in de maatschappelijke orde niets nieuws is onder de zon doordat het oude onder een steeds nieuwe structuur toch weer verschijnt?

Wij herinneren er aan hoe vóór de Franse Revolutie de regeling van de arbeidsvoorwaarden het voorwerp uitmaakte van wat genoemd werd de Politie van de Arbeid. Planiol heeft belemtoond dat deze opvatting bewaard is gebleven bij de redacteurs van het Burgerlijk Wetboek van 1804, en hoe zij de ware uitlegging verschaft voor de onbegrijpelijk geachte verwaarlozing van het contract van arbeid in dit Burgerlijk Wetboek, niettegenstaande de betekenis van de gesalarieerde arbeid in de nijverheid aan de redacteurs niet onbekend kon zijn en hun in feite ook niet onbekend was (22).

De redacteurs van het Burgerlijk Wetboek, naar het voorbeeld van de oude auteurs, van Pothier en anderen, waren de overtuiging toegedaan dat de arbeidsvoorwaarden niet in eerste instantie een burgerrechtelijke aangelegenheid zijn, maar een reglementaire zaak. Zij werden in die overtuiging des te gemakkelijker gesteund, dat nog zeer onlangs, tijdens het Consulaat op 12 April 1803, een nieuwe wet over de manufacturen, fabrieken en werkuizen was uit-

gevaardigd, in de geest van deze arbeidspolitie en na zeer nauwgezet onderzoek (23).

* * *

De jongste evolutie van ons Belgisch sociaal recht vertoont een eigenschap, waarop nog de aandacht dient gevestigd, het streven naar gelijkheid der voordelen voor alle gesalarieerde arbeiders, voor alle werknemers, door een contract van dienstverhuring verbonden, onverschillig of het betreft handarbeiders of geestesarbeiders, zodat de verleiding groot wordt om het sociaal recht te beperken tot een bijzondere regeling voor degenen die arbeiden of doen arbeiden, in een verhouding die de persoonlijke onderschikking medebrengt.

Dit streven naar sociaalrechtelijke gelijkheid komt ook in een belangrijke mate tot uitdrukking in de regeling van de onderscheiden contracten van dienstverhuring zelf (24). Het is niet mogelijk de studie van de twee belangrijkste contracten van dienstverhuring: het arbeidscontract (wet van 10 Maart 1900); het bediendencontract (wet van 7 Augustus 1922) te ondernemen, zonder te stoten op talrijke wettelijke beschikkingen, die gelijkkluidend of ten minste zeer gelijkend zijn. Er is een belangrijk gemeengoed voor beide regelingen; er is zelfs een gemeengoed, dat geldt voor alle contracten van dienstverhuring, ook voor de contracten van de hogere bedienden, degenen wier jaarlijkse bezoldiging de 72.000 frank overschrijdt.

Technisch gezien is deze Belgische regeling gebrekkelijk te noemen. Veel meer bevredigend mag de reeds vermelde Zwitserse regeling voorkomen, waar de toestand van gesalarieerde arbeiders als dusdanig het voorwerp uitmaakt van een belangrijke generieke rechtsregeling. Ongetwijfeld moet er plaats worden gelaten voor bijzondere specifieke regelingen, die slechts gelden voor zeer bepaalde groepen van gesalarieerden, indien daartoe aanleiding en redenen bestaan: voor de handarbeiders, voor de bedienden, voor de dienstboden, enz. (25).

Het is, denk ik, een algemeen gekoesterde wens, onder alle Belgische specialisten van sociaal recht, dat er meer nadruk zou worden gelegd op dit gemeenschappelijk recht (26): meer bepaaldelijk is het niet alleen om technische redenen, maar ook om andere redenen wenselijk, dat de in het Belgisch recht scherp, al te scherp doorgevoerde scheiding tussen arbeidscontract en bediendencontract, zou worden verminderd. Deze scherpe scheiding is vatbaar voor zeer ernstige critiek, hoewel wij daarom niet willen ontkennen dat er wel redenen kunnen zijn om een gedeeltelijk verschillende regeling op bepaalde punten te wettigen. Maar boven dit alles is er veel meer dat één is en het mag spijtig heten dat deze eenheid zich niet beter technisch doet gelden (27).

* * *

Mijn doel was vooral uwe aandacht te vragen voor enkele belangrijke en belangwekkende aspecten van ons Belgisch sociaal recht. Ook op dit rechtsgebied wachten nog verschillende grondproblemen op ernstige wetenschappelijke studie en behandeling. Onze Nederlandstalige literatuur is nog verre van rijk en voldoende diepgaande omtrent sociale rechtsproblemen. Hier zoals op menig ander gebied blijft er nog zeer veel te doen en zijn jonge, bekwame hulpkrachten uiterst welkom.

Mogen er onder onze studenten der Rechtsfacultei-

ten ten minste enkelen zich aanmelden om de sociale rechtsleer op een bijzondere wijze grondig te beoefenen. Tal van problemen wachten op stevige behandeling; en zij zijn wel zeer geschikt om op onze sympathie aanspraak te maken. Want het gaat hier ten slotte over uiterst belangrijke menselijke problemen, waarvoor niemand en zeker niet de *juris periti* onverschillig blijven.

Het recht immers, het sociaal recht op een bijzondere wijze, is niet een blote regeling. Het is een levende zaak. Wil het recht zijn taak vervullen dan dient het zijn wezen steeds indachtig te zijn: d.i. *ars boni et aequi*, een kunst, die zoals alle kunst moeilijk is; een kunst die het goede, het betere, het rechtvaardige betracht en verwezenlijkt.

Voor het sociaal recht heeft dit oude wachtwoord wel een zeer zinrijke betekenis.

(1) Mr René Victor, Een Eeuw Vlaamsch Rechtsleven (1935, Antwerpen, 129 p.) — In dit steeds nog lezenswaardig werk wordt het ontstaan van onze Vlaamse rechtswetenschap uitstekend beschreven.

(2) Alma Mater, orgaan van de Vlaamse leergangen te Leuven, Jaargang IV, 1950, Afl. 1, blz. 18.

(3) Om er slechts één aan te stippen: wij beschikken nog steeds niet over een Nederlandse officieel-geijkte terminologie voor het Belgisch burgerlijk procesrecht. De Nederlandse uitdrukkingen voor het burgerlijk procesrecht worden nog steeds overgelaten aan min of meer gelukkige private ingevingen en vondsten. Bedoeld wordt niet, een authentieke Nederlandse tekst van ons Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Onze wens is veel meer bescheiden. Gevraagd wordt een officiële Nederlandse terminologie, zoals er reeds een beschikbaar is voor het strafrecht, de strafvordering en het burgerlijk recht.

(4) Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, R. M. Z., Vierde Jaarverslag, Dienstjaar 1948, Brussel, 1949, blz. 26.

(5) De sociale rechtspraak was in de jongste jaren het voorwerp van zeer verdienstelijke repertoria: R. Geysen, De contracten der Arbeiders, Rechtspraak 1921-1946 (1947, Antwerpen, 334 blz.); R. Geysen, Jurisprudence du Travail - Arbeidsrechtspraak 1922-1948 met kritische nota's (1949, Brussel, 631 blz.); P. Horion, Droit social, examen de jurisprudence (1940 à 1948), Revue critique de jurisprudence belge, 2e trim. 1949. Te raadplegen zijn de jongste jaargangen van het tweetalig Frans-Nederlands « Tijdschrift voor sociaal recht en de arbeidsgerechten » (Brussel) met de nota's.

(6) B. Wet van 20 September 1945, waarbij de vergoedingen inzake beroepsziekten worden gelijkgeschakeld aan deze bij arbeidsongevallen. (art. 7, wet van 24 Juli 1927).

(7) Leuven, 410 blz.

(8) P. H. Horion, Législation sociale (1947, Liège, blz. 7).

(9) De Belgische Wetboeken, tweetalige uitgave, Sociaal Recht, Brussel, 1949, blz. 3 en blz. 92.

(10) W. Leën, Nieuwe Beginselen in onze sociale Wetgeving, Rechtskundig Tijdschrift voor België, Juli-Augustus 1938.

((11) V. Rossel, Code civil suisse, y compris le Code fédéral des Obligations, 3e éditions, Librairie Payot et Co, Lausanne-Genève, 3e j., blz. 83.

(12) H. De Page, Traité élémentaire de Droit civil belge, T. 4, 2e édition, 1943, Titre 5, Le louage d'ouvrage, blz. 847.

(13) H. Velge, Les tendances nouvelles de la législation sociale en Belgique, Recueil d'études en l'honneur d'Edouard Lambert, Paris 1938.

(14) Zie de wet van 8 Juli 1936, gewijzigd door deze van 20 Augustus 1938 (thans Besluit-Wet van 3 Januari 1946) betreffende het jaarlijks verlof van de loontrekkende arbeiders; meer bepaaldelijk art. 5 en art. 6, Besluit-Wet van 3 Januari 1946, omtrent de tussenkomst der paritaire commissies en de betekenis van hun beslissingen.

(15) Zie reeds de wet van 9 Juli 1936 omtrent de veertigurige arbeidsweek in bedrijven of bedrijfstakken waarin onder ongezonde, gevaarlijke of lastige voorwaarden gearbeid wordt.

(16) A. Kluyskens, De Verbintenissen, Antwerpen, 4e druk, 1943, Nr 37 en v., blz. 67 en v. — Terecht merkt H. De Page op (Traité élémentaire de droit civil belge, t. I, 2e éd. Brussel 1939, Nr 120, blz. 163) dat de sterkmaking (porte-fort) door het Burgerlijk Wetboek (art. 1120) verkeerd wordt voorgesteld als een uitzondering op de relativiteit der overeenkomst (zie ook Kluyskens, o.c., blz. 68).

(17) H. De Page, Traité élémentaire de Droit civil belge, T. I, 2e éd., 1939, Nr 118, blz. 154 — Verbreking, 27 Mei 1909, Pas. 1909, I, 272; Verbreking, 11 April 1929, Pas. 1929, I, 156: « Si les conventions n'ont d'effet qu'entre parties contractantes, ce principe ne règle que les droits et obligations qui découlent des contrats; il ne met pas obstacle à ce que ceux qui y sont demeurés étrangers constatent l'existence de conventions avouées et légalement prouvées, et tirent argument du fait de cette existence, non pour réclamer à leur profit l'exécution des obligations qu'elles stipulent, mais pour déduire, eu égard aux liens et aux droits qui en découlent, les conséquences favorables ou défavorables pour les parties, que les événements ou les agissements des tiers ont entraînés pour elles », Arrest Verbr. 1909.

(18) Rép. prat. Dr. Belge, t. 7, V° Liberté d'association et réunion, N° 23 — « Il avait été proposé à la Chambre des Représentants, qu'à sa sortie d'une association, l'affilié ne peut être tenu qu'au paiement de la cotisation échue. Cette proposition ne fut pas admise et le texte de l'article laisse aux statuts le soin de régler les obligations de l'affilié démissionnaire... » (Annales parlementaires, Ch. 1920-1921, p. 705 et 706).

(19) Over het verschil tussen het beding ten behoeve van een derde en de zaakwaarneming, zie A. Kluyskens, De Verbintenissen, 4e druk, 1943, Antwerpen, blz. 83, N° 43bis.

(20) « Wat door partijen niet is bedongen, wordt overeenkomstig het gebruik geregeld », art. 3, 3° lid.

(21) Het is belangwekkend aan te merken dat de wet van 10 Februari 1934 de vertegenwoordiging van de meerderheid der betrokken werklieden en werkgevers voorziet (art. 19) terwijl de B. Wet van 9 Juni 1945 de *beroepsorganisaties* van werknemers en werkgevers, als dusdanig, uitnodigt om kandidaten voor te stellen, onder wie de leden der Paritaire Commissie zullen worden benoemd (art. 8).

(22) M. Planiol, Traité élémentaire de Droit civil, T. II, Louage de Travail, N° 1828. — « Nos anciens auteurs, Pothier en tête, ne s'occupaient pas du louage de travail... Les auteurs du Code ont fait comme Pothier... » (ook Planiol-Ripert, t. XI, Contrat det ravail, N° 763).

(23) Pasinomie, T. 12, Bruxelles 1836, blz. 64 en v. « Loi relative aux manufactures, fabriques et ateliers » 22 Germinal: 2 Floréal an XI (12 avril 1803) Bull. 270, nr 2677. Mon du 23 Germinal.

(24) Vier Belgische wetten regelen de onderscheiden contracten van dienstverhuring: wet van 10 Maart 1900; wet van 7 Augustus 1922; wet van 5 Juni 1928; wet van 1 April 1936.

(25) Vergelijk art. 333, art. 347, art. 356 — Zwitsers Wetboek der Verbintenissen (Uitgave Rossel, blz. 86 en v.).

(26) Rép. prat. Dr. Belge, T. 7, V° Louage de services manuels, n° 2.

(27) De afhoudingen op het loon worden geregeld door niet minder dan vier wetten van zeer verschillende juridische aard: wet van 10 Maart 1900; 16 Augustus 1887; wet van 15 Juni 1896; wet van 18 Augustus 1887.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 24 November 1949.

Eerste Voorzitter: M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever: M. Daubresse.

Advocaat-Generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Waardewijziging van de Belgische frank bij de wetsbesluiten nrs. 5 en 6 van 1 Mei 1944. — Invloed van die wijziging op de bepaling van het bedrag der extra-contractuele schade ontstaan voor de invoering van voormelde wetsbesluiten.

Ingevolge het bij de wetsbesluiten van 1 Mei 1944, n° 5 en 6, betreffende de voorwaarden van koop en verkoop van goud en vreemde deviezen, ingevoerde stelsel wordt de waarde van de frank bepaald, niet meer door verwijzing naar een bepaald gewicht goud, doch in verhouding tot de buitenlandse deviezen.

Uit het aan voorgaande wetsbesluiten voorafgaand Verslag aan de Raad, blijkt, dat het ging om een nieuwe waarde, verschillend van de bij K. B. van 31 Maart 1936 bepaalde.

In casu is er dus een wettelijke wijziging van de munteenheid geschied tussen het ogenblik waarop

de gelaedeerde de schade heeft geleden door het verlies van zijn loon en de dag waarop het bestreden arrest werd gewezen. De rechter over de feiten heeft op wettige wijze met deze wijziging rekening kunnen houden om in zekere mate het bedrag te verhogen, waarop voormelde schade ten tijde van het ongeval werd geschat.

N. M. B. S. t/ Leonard en gemeente Bilstain.

Gelet op het bestreden arrest, de 3 December 1947 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Overwegende dat de verweerder, slachtoffer van een op 29 Januari 1939 overkomen ongeval, uit dien hoofde de gemeente Bilstain heeft gedagvaard tot herstelling van het geleden nadeel; dat deze gemeente de aanlegster in tussenkomst en in vrijwaring heeft opgeroepen; dat het vonnis a quo, hetwelk op 29 Januari 1946 door de rechtbank van eerste aanleg te Verviers werd gewezen, de gemeente Bilstain en de aanlegster hoofdelijk heeft veroordeeld om aan verweerder te betalen als vergoeding van voormelde schade de som van 50.000 frank;

Overwegende dat het bestreden arrest, dat vonnis wijzigende, $\frac{1}{4}$ van de verantwoordelijkheid voor het ongeval ten laste van de verweerder heeft gelegd; dat het, na aan deze laatste ten laste van de gemeente Bilstain alleen, de som te hebben toegekend, welke $\frac{3}{4}$ vertegenwoordigt van de totale schade, bepaald op 101.527 frank, met daarbij de gerechtelijke intresten en de kosten van de hoofdvordering, — de aanlegster veroordeeld heeft om de gemeente Bilstain te vrijwaren voor de hoofdsom, intresten en kosten, alsmede tot al de kosten van de twee aanleggen, zowel van de hoofdvordering als van de vordering tot tussenkomst en tot vrijwaring;

Over de ontvankelijkheid van de voorziening: voor zover ze gericht is tegen de eerste verweerder;

Overwegende dat het bestreden arrest het door de aanlegster tegen de eerste verweerder ingesteld hoger beroep ontvankelijk verklaard heeft; dat deze geconcludeerd hebben de een tegen de andere, de eerste het gevorderd bedrag betwistende en bewerende, in de laatste stand der zaak, dat de verantwoordelijkheid voor het ongeval bij helften moest verdeeld worden, terwijl de tweede in hoofdorde de handhaving van de door het vonnis a quo uitgesproken solidaire veroordeling en de verhoging van de schadevergoeding vorderde;

Overwegende dat daaruit volgt dat in hoger beroep de aanleg en het debat werden aangegaan tussen de aanlegster en de eerste verweerder; dat de voorziening dus tegen deze laatste ontvankelijk is;

Over het enig middel: schending van het decreet van 1, 2 Augustus 1793 tot invoering van de frank als munteenheid, schending van de muntwet van 30 Maart 1935, van het Koninklijk Besluit van 31 Maart 1936 tot bepaling van de waarde van de frank vergeleken met het goud, alsook van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden arrest, op de vordering tot bepaling van het materieel nadeel, door de verweerder ondergaan door het feit van onbekwaamheid tot werken als gevolg van bedoeld ongeval, na te hebben vastgesteld dat dit ongeval voor de verweerder een «verlies van lonen» van 24.000 frank had medegebracht, het bedrag van het materieel nadeel bepaald heeft op de som van 66.000 frank en de verweerder en bijgevolg de aanlegster veroordeeld heeft om de verweerder op die basis schadeloos te stellen onder voorwendsel dat sedert het tijdstip van het ongeval en ten gevolge van de vermindering van de koopkracht van de frank, de

lonen in het algemeen op het coëfficiënt van 2,75 zouden gebracht zijn, wat er op neer komt aan het slachtoffer een aanvullende vergoeding toe te kennen, bestemd voor het herstel van het verlies, welk voortvloeit uit een beweerde vermindering van de werkelijke koopkracht van de frank, zulks terwijl, om het bedrag te schatten van de vergoeding verschuldigd voor het herstel van een nadeel, dit wil zeggen om de waarde te bepalen van een niet uit overeenkomst ontstane verbintenis, de rechter gehouden is gebruik te maken van de wettelijke munteenheid, zoals deze bestaat op het ogenblik waarop hij uitspraak doet, en dat, sedert de datum van de feiten, welke aanleiding gaven tot het geding (27 Januari 1939), de munteenheid niet wettelijk gedevalueerd werd;

Overwegende dat, om het bedrag te schatten van de vergoeding verschuldigd tot herstel van een nadeel, dit wil zeggen, om de waarde te bepalen van een niet uit overeenkomst ontstane verbintenis, de rechter gehouden is gebruik te maken van de wettelijke munteenheid, zoals deze bepaald is op het ogenblik waarop hij uitspraak doet, onder voorbehoud van de toepassing van de wet van 29 April 1935;

Overwegende dat de Besluit-Wet n° 5 van 1 Mei 1944 het Koninklijk Besluit van 31 Maart 1936 tot vaststelling van het goudgewicht van de frank intrekt; dat het, in zijn artikel 2, tot dat het nieuwe goudgehalte van de frank zal bepaald zijn, aan de Koning de macht verleent, bij in de raad van Ministers overwogen besluit, de voorwaarden vast te stellen waaronder de Nationale Bank van België buitenlandse munt kan kopen en verkopen, macht waarvan gebruik werd gemaakt bij het Besluit n° 6 van 1 Mei 1944;

Overwegende dat het verslag aan de raad, dat aan die besluiten van 1 Mei 1944 voorafgaat de strekking er van als volgt preciseert: «De waarde van de frank in verhouding tot de buitenlandse munt zal krachtens de wet bij Koninklijk Besluit worden vastgesteld... De Nationale Bank zal voorlopig haar kasvoorraad in goud herschatten op de basis van de nieuwe waarde van de frank... Die koersen (dit wil zeggen de koersen waartegen de frank verwisselbaar is in ponden sterling en in florijnen) «stemmen overeen met de opoffering welke België heeft ondergaan uit hoofde van de Duitse bezetting; zij bevestigen een feitelijke toestand»;

Overwegende dat krachtens het alzo ingevoerd voorlopig regime de waarde van de frank bepaald wordt niet meer door een verwijzing naar een gewicht goud, doch wel in verhouding tot de vreemde munten;

Overwegende dat, zoals het hiervoren aangehaald verslag aan de Raad, het aanduidt, het gaat over een «nieuwe» waarde en, bijgevolg, verschillend van de waarde welke het Koninklijk Besluit van 31 Maart 1936 bepaalde; dat het verwerpen van de waarde ten andere hieruit blijkt dat artikel 1 van de Besluit-Wet van 1 Mei 1944 beschikt dat het «nieuwe» goudgehalte zal vastgesteld worden, zodra de omstandigheden het zullen toelaten;

Overwegende dat alzo een wettelijke wijziging van de munteenheid is geschied tussen het ogenblik waarop de verweerder Leonard een nadeel heeft ondergaan door het verlies van zijn loon en de datum waarop het bestreden arrest werd gewezen; dat de rechter over de grond met deze wijziging wettelijke rekening heeft kunnen houden om, in een zekere maat, de som te verhogen waarop gezegd nadeel op 29 Januari 1939 werd geschat;

Waaruit volgt dat het middel in rechte niet opgaat;

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de aanlegster tot de kosten en tot een vergoeding van 150 frank jegens de verweerder Léonard.

NOOT: Verg. o.a. over de wettelijke waardewijziging de twee artikelen van René Piret, La réadaptation monétaire et les conflits du droit privé, J. T. 9 October n^{rs} 431 e.v. Zie in verband met bovenstaand arrest het pas verschenen artikel van René Piret in J. T., 1950, 49-43.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer — 14 Januari 1950.

Voorzitter: M. Haus.

Raadsheren: M.M. Jacquart en Philippo.

Advocaat-Generaal: M. Vanhoudt.

Advocaat: Mr. Delwiche

Advocaat. — Voeren van de titel van advocaat zonder daartoe gerechtigd te zijn. — Vereist opzet.

Verdachte, die om als lid van een privé club te worden aangenomen, de titel van advocaat voert, ofschoon niet ingeschreven op de tabel der Orde der advocaten, moet geacht worden te hebben gehandeld met het algemeen door de wet vereiste opzet, doordat hij met bewuste wil een daad gepleegd heeft, waarvan hij wist, dat zij strafbaar was.

O. M. t/ D. W.

Verdacht van:

Bij inbreuk op art. 1 en 2 der wet van 30 Augustus 1913, de titel van advocaat gedragen te hebben in het openbaar zonder ingeschreven te zijn op de tabel der Orde of op de lijst der stagisten of zonder de toelating hiervoor bekomen te hebben van de Tuchtraad; te Knokke-Zee op 29 Augustus 1948;

Daaraan niet schuldig verklaard werd beklaagde bij verstek vrijgesproken en verzonden van de vervolging zonder kosten;

Overwegende dat het hoger beroep, ingesteld door het openbaar ministerie tijdig en regelmatig is;

Overwegende dat uit de debatten voor het Hof gebleken is dat de beklaagde schuldig is aan het ten laste gelegde feit;

Overwegende inderdaad dat vaststaat dat, alhoewel hij geschrapt was van de tabel der advocaten, hij deze titel openbaar genomen heeft om als lid van de Privé Club te Knokke te worden aangenomen; dat hij nochtans wist dat hij op deze titel geen recht meer had;

Overwegende dat zo doende beklaagde gehandeld heeft met het algemeen door de strafwet vereist opzet, dit wil zeggen dat hij met bewuste wil ene daad gepleegd heeft die hij wist strafbaar te zijn.

Overwegende dat zulk opzet voldoende is om het gestelde feit strafbaar te maken;

dat bijgevolg de eerste rechter ten onrechte van oordeel is geweest dat beklaagde zonder opzet gehandeld heeft;

Om die redenen:

Gelet op art. 1-2 der wet van 30 Augustus 1913, art. 40 van het Strafwetboek en art. 24 der wet van 15 Juni 1935, door de heer Voorzitter ter terechtzitting aangeduid.

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Ontvangt het hoger beroep; doet te niet het bestreden vonnis, verklaart de beklaagde schuldig aan het ten laste gelegde feit en veroordeelt hem met eenparigheid van stemmen tot ene geldboete van 200 frank enz.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

9 November 1949.

Voorzitter: M. Byvoet.

Rechters: M. M. Pexsters en Leen.

Advocaten: Mrs. Van Hoorbeeck, Gruyters en Billon-Coheur (Luik).

Koop en verkoop. — Stoornis ingevolge inbeslagneming door de politie. — Vrijwaring krachtens art. 1626 B.W. — Aansprakelijkheid van opeenvolgende verkopers. — Gedeelde aansprakelijkheid bij gemeenschappelijke schuld.

De eigenaar van een auto die door de politie in beslag is genomen op grond van de naderhand onjuist gebleken verdenking, dat zij van diefstal afkomstig was, heeft een vordering tot vrijwaring op grond van artikel 1626 B. W. tegen de garagehouder van wie hij de auto gekocht heeft, indien blijkt, dat de politie deze in beslag genomen en gehouden heeft, omdat gebleken was, dat het oorspronkelijk nummer van de motor weggebeiteld en door een ander vervangen was, wat natuurlijk verdacht voorkwam.

Bedoelde garagehouder heeft op zijn beurt een vordering tot vrijwaring op grond van artikel 1626 B. W. tegen een andere garagehouder, van wie hij de auto gekocht had, daar laatstgenoemde, door het vermelden van het motornummer in de kwitantie, dit nummer heeft gewaarborgd en de gevolgen op zich heeft genomen, welke de vervanging van het oude nummer door het nieuwe kan medebrengen.

Daar beide garagehouders als vaklui moeten geacht worden met de onregelmatigheid van het motornummer bekend te zijn geweest, is de garagehouder — eerste verkoper — tegenover de tweede garagehouder — zijn koper — wegens de ongeoorloofde verstandhouding, die daaruit moet worden afgeleid, op grond van artikel 1626 B. W. slechts gedeeltelijk tot vrijwaring gehouden en derhalve naar billijkheid tot vergoeding van twee derden van de door de gewaarborgde garagehouder aan de eigenaar van de auto uit te betalen vergoeding.

De eigenaar, wiens auto gestolen werd, is niet gehouden tot schadevergoeding tegenover de op voormelde wijze toot vrijwaring verplichte garagehouder, op grond, dat hij aan de politie heeft medegedeeld dat hij zijn gestolen auto in de hierboven meergenoemde auto had gemeend te herkennen. De oorzaak van het in beslag houden van deze laatste auto was bovenbedoelde vervanging van het motornummer.

Het door de garagehouder tegen de bestolene aankangig gemaakte geding is kwellend en vermetel en verplicht derhalve tot schadevergoeding.

Rosier t/ Spruyt; Spruyt t/ Van Rompay en Van Rompay t/ Ramioul.

Overwegende dat aanlegger bij geboekt exploit van deurwaarder Haesen, te Sint-Truiden, de dato 9 Juli 1948 verweerder Spruyt dagvaardde tot schadevergoeding, omdat de auto, die hij van deze de 27 April 1946

gekocht had, op 1 Juli 1946 in beslag genomen werd door de Rijkswacht van Oreye en aangeslagen is gebleven tot de 31 December nadien;

Overwegende dat de eis steunt op artikel 1627 van het Burgerlijk Wetboek, hetwelk de verkoper rechtens verplicht de koper te vrijwaren wegens de uitwinning, die hij ondergaat op het geheel of op een gedeelte van de verkochte zaak;

Overwegende dat verweerder het feit van aan- en verkoop alsmede dit van inbeslagneming op de hierboven genoemde data niet ontkent en evenmin beweert dat aanlegger sedert zijn aankoop ook maar in iets de rechten, spruitende uit zijn aankoop, zou gewijzigd hebben ten nadele van de verkoper; dat de eis in vrijwaring wegens de ondergane uitwinning ontvankelijk en gegrond is (Cas. 12 November 1925, Pas. 1926, blz. 56, en Cas. Fr., 4 Februari 1920, Dalloz, Pér. 1924, blz. 47);

Overwegende dat verweerder dan ook bij geboekt exploit van deurwaarder Tas, te Mechelen, de dato 26 Januari 1949 de garagist Van Rompay Joseph, wonende te Beersel, die hem op 7 April 1947 bedoelde auto verkocht had, in tussenkomst en vrijwaring dagvaardde en deze vordering doet steunen op de vrijwaring, uitgedrukt in hetzelfde artikel 1626 Burgerlijk Wetboek;

Overwegende dat ten opzichte van de aankoper Spruyt evenmin bewezen is dat deze de rechten, spruitende uit zijn aankoop, sedertdien enigszins zou gewijzigd hebben ten nadele van de verkoper, die op zijn beurt de feiten bekent; dat bijgevolg deze eis in tussenkomst en vrijwaring eveneens ontvankelijk en gegrond is, in de mate hierna bepaald;

Overwegende dat de in tussenkomst geroepene garagist Van Rompay om te ontkomen aan de gevolgen van de door hem aangeane vrijwaring in zijn hoedanigheid van verkoper, een persoon in zake riep bij geboekt exploit van deurwaarder Dans, te Luik, d.d. 14 April 1949, met name Ramioul Leon, handelaar te Recour, als verantwoordelijk voor de door aanlegger Rasir geleden schade, aan wie op 31 Juli 1945 te Brussel een auto van hetzelfde merk als bedoeld rijtuig ontstolen was geworden, feit waarover klacht ingediend werd op 1 Augustus 1945 en die op 29 April 1946 aan de brigade-overste der Rijkswacht te Montenaken liet weten dat hij die dag te Luik zijn gestolen auto meende te herkennen in een wagen, dragende nr 402584, welk nummer ingeschreven staat op naam van de heer Bollen, te Montaken;

Overwegende dat het rechterlijk onderzoek uitwees dat deze vermeende gestolen auto dezelfde was als die, welke door aanlegger van verweerder Spruyt was aangekocht geworden en dat het nummer van de motor, zijnde 108.276, op deze was aangebracht geworden nadat het origineel nummer was weggekapt geworden;

Overwegende dat dientengevolge de auto, waarin de klager meende de zijne te herkennen, door de Rijkswacht in beslag genomen werd en bleef tot 31 December 1946, toen uitgewezen was dat zijn vermeende herkenning van zijn autowagen op een vergissing berustte;

Overwegende dat om de in zake geroepene Ramioul verantwoordelijk te kunnen stellen voor de schade door aanlegger, wegens het onwettig beslag van zijn voertuig geleden, moet bewezen worden, dat deze een fout beging door de Rijkswacht op de hoogte te stellen van zijn ervaringen;

Overwegende dat de indiening van een klacht wegens de diefstal van zijn auto hem natuurlijk niet als fout kan aangerekend worden; dat het de bestolene even-

min kan euvel geduid worden dat hij aan de Rijkswacht te kennen gaf dat hij zijn gestolen auto meende ontdekt te hebben en aandrang op een gerechtelijk onderzoek, zonder te spreken van inbeslagneming van dit voertuig;

Overwegende dat de bewoordingen, waarin hij zijn klacht opstelde en waarin hij zijn vermoeden aan het Gerecht bekend maakte, niet zouden geleid hebben tot een inbeslagneming van het door hem aangeduid voertuig, zo de rechterlijke politie niet tot de ontdekking gekomen was dat het nummer van de motor van dit voertuig uitgekapt en door een ander vervangen was, hetgeen natuurlijk wantrouwen moest verwekken;

Overwegende dat niet bewezen is, dat de bestolene met een schuldige lichtzinnigheid zou opgetreden zijn, toen hij in gepaste bewoordingen zijn vermoeden, dat nochtans naderhand ongegrond bevonden werd, kenbaar maakte aan het Gerecht, noch dat hij enige nalatigheid zou begaan hebben, die oorzaak was dat de auto tot 31 December in beslag gehouden werd;

Overwegende dat hij dus buiten zaak dient gesteld te worden zonder kosten;

Overwegende dat de in vrijwaring geroepene Van Rompay aan de Rijkswacht verklaarde dat hij in het jaar 1939 bedoelde auto aangekocht had van de heer Verduyn Julien, te Mechelen, doch zich er wel voor hoedt deze in vrijwaring te roepen en niet eens het bewijs levert dat de motor het nummer 108276 droeg, toen hij hem voor de oorlog dus aankocht;

Overwegende dat hij bijgevolg terecht in vrijwaring geroepen werd en aansprakelijk is voor de geleden uitwinning;

Overwegende weliswaar dat het niet te betwijfelen valt dat de verweerder in hoofdeis de garagist Spruyt, die, zoals de facturen het uitwijzen, da auto op 7 April 1946 aankocht voor 14.000 frank plus de taks, en de 3 Mei aan aanlegger in hoofdeis voortverkocht aan 46.687,50 frank, taks inbegrepen — wagen aan dewelke onmiddellijk na aankoop door Rasir nog herstellingen voor 5.539,70 frank gedaan werden — in verstandhouding met de verkoper Van Rompay handelende, wijl hij in zijn hoedanigheid van garagist, bijzonder te dien tijde, stellig gezien heeft of ten minste had moeten zien dat de carrosserie en de motor hetzelfde nummer droegen en het nummer van de motor uitgedaan en vervangen was geworden, hetgeen van een gewone aankoper, zoals aanlegger Rasir, die niet garagist is, niet kan vereist worden;

Overwegende nochtans dat de garagist Van Rompay, met op de kwijting, door hem aan de garagist Spruyt afgeleverd, het nummer 108276 als nummer van de motor te waarborgen en het nummer van de carrosserie oningevuld te laten, de gevolgen op zich nam welke de vervanging van het oud nummer door dit nieuwe nummer kon meebrengen;

Overwegende dat wegens deze ongeoorloofde verstandhouding tussen beiden de vrijwaring krachtens artikel 1626 van het Burgerlijk Wetboek slechts gedeeltelijk door de aankoper tegen zijn verkoper kan ingeroepen worden en dat dit doel, in alle billijkheid op de twee derden der ondergane uitwinning dient geschat te worden in verhouding met het risico dat elk hunner door hun handeling op zich nam;

Overwegende dat de in zake geroepene Ramioul bij wedereis een schadevergoeding eist ten bedrage van 3.000 fr. van Van Rompay wegens tegen hem ingesteld kwellend en vermetel geding; dat deze eis ontvankelijk is en de Rechtbank bevoegd is om er kennis van te nemen op grond van artikel 8, par. 2,

der wet van 15 Maart 1932; dat hij eveneens gegrond is en gerechtvaardigd in zijn bedrag;

.....

NOOT: Vgl. een geval van vrijwaring wegens stoornis tengevolge van inbeslagneming door het gerecht, Rh. Kph. Gent, 5 Februari 1948, R. W. 1947-1948, 1065.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

13e Kamer. — 19 December 1947.

Enig Rechter: M. Reyntens.

O.M.: M. Toussaint.

Advocaten: Mrs. Hoschet en Quintin.

Aansprakelijkheid. — De mogelijkheid van vergoeding der schade krachtens de wet op de oorlogsschade heft de aansprakelijkheid van de dader niet op.

Zelfs indien de door verweerder veroorzaakte schade zou kunnen vergoed worden krachtens de wet betreffende de oorlogsschade, zou verweerder daardoor niet ontheven zijn van zijn verplichting tot schade-loosstelling, daar de tegen hem ingestelde vordering haar oorzaak vindt in de door hem gepleegde misdrijven.

Commissie Openbare Onderstand te Leuven t/
Van Campenhout en Dienst van het Sequester.

Aangezien de eerste verweerder alhoewel regelmatig gedagvaard, geen pleitbezorger heeft gesteld;

Aangezien de vordering er toe strekt eerste verweerder te doen veroordelen tot het betalen der som van 30.915,60 frank, als vergoeding der schade, door eiseres geleden ten gevolge van het wegnemen der historische en kunstwaarde bezittende klok van de kerk van het Groot Begijnhof te Leuven;

Dat de vordering verder strekt om het te wijzen vonnis gemeen te doen verklaren aan tweede verweerder;

Dat bewezen is dat bovenvermelde klok op 23 November 1943 door eerste verweerder weggenomen werd voor rekening der bezettende overheid;

Aangezien tweede verweerder ten onrechte beweert dat de door aanlegster geleden schade een oorlogsschade is, dat zelfs in geval bedoelde schade op grond der wet betreffende de oorlogsschade aan aanlegster zou kunnen vergoed worden, zou deze omstandigheid eerste verweerder niet ontlasten van zijn verplichting, aanlegster schadeloos te stellen, daar de huidige vordering haar oorzaak vindt in de door hem gepleegde misdrijven, terwijl de eventuele vergoeding wegens oorlogsschade haar oorzaak zou vinden in de bepalingen betreffende de oorlogsschaden, dat bijgevolg de rechtsmiddelen, door tweede verweerder uiteengezet, niet kunnen aangenomen worden om de vordering van eiseres van de hand te wijzen;

Aangezien rekening gehouden met de bestanddelen der zaak, nl. de kunst- en historische waarde en het gewicht der klok, er dient een bedrag geschat ex aequo et bono op 25.000 frank, aan eiseres toegekend te worden als schadevergoeding voor het wegnemen van deze klok, dit bedrag vermeerderd met de som van 915,60 frank voor de herstellingen aan de toren en het dak der kerk die beschadigd werden door het weghalen der voormelde klok;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gelet op artikelen 4, 34, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935;—

Gehoord M. Toussaint, substituut Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies;

Rechtdoende bij verstek tegenover de eerste verweerder en op tegenspraak tegenover de tweede verweerder;

Alle andere besluiten van de hand wijzende;

Veroordeelt eerste verweerder aan eiseres de sommen van 25.000 frank en 915,60 frank voor de aangehaalde redenen te betalen;

Veroordeelt eerste verweerder tot de gerechtelijke intresten en tot de kosten;

Zegt dat het huidige vonnis aan tweede verweerder gemeen zal zijn;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-
tegenstaande beroep en zonder borgstelling.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e Kamer. — 20 Januari 1950.

Voorzitter: M. Serck.

Rechters: M.M. Brauwiers en Temmerman.

Advocaten: Mrs. Claeys, Bouuaert en Lercangé.

Rijksmaatschappelijke Zekerheid. — Onwettelijkheid van art. 2 van de Besluit-Wet van 6 September 1946. — Bevoegdheid van de rechtbanken in zake betaling van bijdragen.

De Wetten van 7 September 1939 en 14 December 1944 betreffende de buitengewone machten hebben geenszins aan de Koning de macht verleend om een wijziging te brengen aan de wetten op de bevoegdheid in burgerlijke en handelszaken.

Art. 2 der Besluit-Wet van 6 September 1946 die onbegrensde bevoegdheid aan de vrederechter toekent, is onwettelijk.

Armand Lemaire t/Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Gezien de stukken, onder meer de uitgifte van het beroepen vonnis dd. 17 September 1948, verleend door de Vrederechter van het Kanton Evergem.

1. *Nopens de bevoegdheid.*

Overwegende dat art. 12 van de Besluit-Wet d.d. 28 December 1944 zoals het gewijzigd werd door art. 2 der Besluit-Wet van 6 September 1946 luidt als volgt: « De betwistingen tussen de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid en de aan deze Besluit-Wet onderworpen werkgevers, zelfs indien zij handelaar zijn, vallen binnen de bevoegdheid der burgerlijke rechtbanken.

De Vrederechter doet uitspraak in eerste aanleg, welke ook de waarde zij van het geding. »

Overwegende dat aldus klaarblijkelijk bedoeld wordt dat de Vrederechter steeds bevoegd is ratione materiae zonder beperking van cijfer en onverschillig de hoedanigheid of het beroep van de betrokken werkgever, zoals reeds werd bepaald door artikel 264 der wet van 22 December 1938 wat de gezinstoelagen betreft;

Doch overwegende dat de wetten van 7 September 1939 en 14 December 1944, waarbij aan de Koning buitengewone machten werden toegekend, geenszins aan de Koning de macht verleend hebben om enige wijziging te brengen aan de wet op de bevoegdheid in burgerlijke en handelszaken; dat wel integendeel, wat de wet van 7 September 1939 betreft, de verslaggever van de bijzondere Commissie van de Senaat in zijn verslag letterlijk verklaart: « De regering heeft luidens deze beschikking, het recht niet de

rechterlijke organisatie noch de bevoegdheid te wijzigen, noch den vorm of de werking der rechtbanken»; (parlementaire Document, 2de bijzondere zitting 1939, N° 13); terwijl de aanvulling van deze wet door artikel 3 der wet van 14 December 1944 de Koning slechts machtigt om wijzigingen te brengen aan de organisatie van het militair gerecht;

Overwegende dienvolgens dat, waar artikel 2 van de Besluit-Wet d.d. 6 September 1946, de buitengewone bevoegdheid van de Vrederechter heeft uitgebreid, dit artikel de perken is te buiten gegaan van de buitengewone machten die aan de Koning worden toegekend;

Overwegende dat indien wel is waar uit de verslagen gedaan respectievelijk in naam van de Commissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en van die van de Senaat blijkt dat de besluitwetten genomen in uitvoering van de voornoemde wetten van 7 September 1939 en 14 December 1944 als eigenlijke wetten dienen beschouwd zodat, ingevolge de in België vigerende rechtspraak omtrent de toepassing van het principe van de splitsing der machten, de rechterlijke macht niet vermag uitspraak te doen over hun grondwettelijkheid, zulks nochtans slechts geldt voor zover deze besluitwetten genomen werden binnen de perken en dus nopens de punten bepaald door de wetten van 7 September 1939 en 14 December 1944; dat integendeel, in de mate waarin zij vreemd zijn aan die wel omschreven punten, hun bepalingen zoals die van alle besluiten, aan de contrôle voorzien door artikel 107 van de grondwet zijn onderworpen;

Overwegende dat daaruit volgt dat de bewuste bepaling van het in de Ministerraad beraadslaagde besluit van de Regent d.d. 6 September 1946 waarbij de wet op de bevoegdheid in burgerlijke en handelszaken werd gewijzigd, onwettelijk is en, overeenkomstig art. 107 van de Grondwet, door de rechtbank niet mag worden toegepast;

Overwegende dat in casu de waarde van het geschil de 10.000 frank te boven gaat met het gevolg dat de Vrederechter alleszins onbevoegd was om er kennis van te nemen;

Overwegende dat de bevoegdheid *ratione materiae* de openbare orde raakt; dat de rechtbank dus ambtshalve de onbevoegdheid van de eerste rechter dient op te werpen;

2. Ten Gronde. (zonder belang).

De Rechtbank;

Verklaart het beroep gegrond, recht doende, vernietigt het beroepen vonnis a quo en opnieuw wijzende verklaart voor recht dat de eerste rechter onbevoegd was *ratione materiae*... (zonder belang).

NOOT: Nopens de bevoegdheid van de Vrederechter in zake invordering van bijdragen verschuldigd aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid heeft de Heer Vrederechter van Charleroi (Kanton-Zuid) bij vonnis van 5 Februari 1949 in zake R. M. Z. t/ Souphy zich onbevoegd verklaard bij verstek. (Zie J. T., 27 Maart 1949, p. 205)

Het vonnis steunde op de volgende beweegredenen:

De Besluit-Wet van 6 September 1946 na bevoegdheid te hebben verleend aan de burgerlijke rechtbanken ten overstaan van de onderworpen werkgevers, zelfs handelaars, wijzigt enkel voor wat aangaat de Vrederechter de regels nopens de laatste aanleg, m.a.w. de Heer Vrederechter zou bevoegd zijn geschillen te slechten wanneer de werkgever handelaar is en dit niet tot 2.000 f. maar wel tot 10.000 f.

Boven dit bedrag is de burgerlijke rechtbank bevoegd.

De rechtbank van vrede riep bijzonder een tekst-

argument in en deed opmerken dat art. 2 § 3 van de besluitwet van 6 September 1946, twee maal de uitdrukking «burgerlijke rechtbanken» bezigde en dat deze uitdrukking in het meervoud geen zin zou hebben indien de wil van de Wetgever niet ware geweest de verplichting de regels op de bevoegdheid *ratione summae* te eerbiedigen, des te meer dat de burgerlijke rechtbanken altijd de beroepsrechtbanken zijn van de Vrederechten.

Het vonnis van 5 Februari 1949 is hervormd geweest bij vonnis van 12 Juli 1949 door de Rechtbank van Charleroi.

Dit beroepsvonniss is gevolgd geweest door een eensluidende rechtspraak in de zin van de onbegrensde bevoegdheid van de Vrederechter.

Een vonnis van 5 Februari 1949 van de Vrederechter van Charleroi in zake R. M. Z. t/ Praat en een vonnis van dezelfde Rechtbank en van dezelfde datum in zake R. M. Z. t/ Lignier et Co die zich onbevoegd verklaren zijn beiden hervormd geweest door de Rechtbank van Charleroi op 12 Juli 1949. In dezelfde zin vinden wij een vonnis van de Rechtbank van Brussel van 13 Juli 1949 in zake R. M. Z. t/ Léon Staes.

Hadden zich te voren bevoegd verklaard: Vrederechter 2de Kanton-Brussel op 9 Februari 1949 in zake R. M. Z. t/ Belleflamme, id. van 9 Februari 1949 in zake R. M. Z. t/ Sté Bruxelloise du Gaz, Rechtbank van Brussel op 14 Juli 1947 in zake R. M. Z. t/ Halbeil.

Zeer onlangs nog heeft de Rechtbank van Kortrijk op 15 December 1949 een beslissing van de Vrederechter van Menen hervormd alhoewel ze toegeeft dat de geïncrimineerde wettekst «mankend en onlogisch is.»

De beroepsrechtbanken antwoorden niet op de argumentatie van de Vrederechter van Charleroi maar maken gewag van de Wet van 20 Mei 1949 die de Maatschappelijke Zekerheid tot zekere arbeiders van publieke administraties uitbreidt en menen dat de betwisting aangaande de bevoegdheid door deze wet is opgelost.

Ze besluiten dan ook: «que c'est à tort, verklaart het vonnis van de Rechtbank van Charleroi van 12 Juli 1949, que le premier juge s'est déclaré incompétent *ratione summae*.

Qu'en effet, à l'occasion de la loi du 20 mai 1949 étendant l'application du régime de la sécurité sociale à certains travailleurs occupés par les administrations publiques, le législateur, pour mettre fin à toute controverse, a précisé que les dispositions légales antérieures en vertu desquelles dans les contestations entre l'O.N.S.S. et les employeurs assujettis, le juge de paix est compétent à quelle valeur que la demande puisse s'élever, sont applicables, à l'exception des dispositions pénales, aux administrations assujetties au régime de la sécurité sociale par la loi nouvelle.

Qu'en tant qu'elle interprète les dispositions légales antérieures attribuant une compétence spéciale aux juges de paix en matière de sécurité sociale, la loi du 20 mai 1949 n'est pas une nouvelle loi et qu'elle s'applique dès lors même aux litiges non définitivement jugés.»

Of de wet van 20 Mei 1949 wel interpretatief is, is fel te betwifelen zoals we later zullen aantonen.

Het vonnis dat we thans publiceren van de Rechtbank van Gent heeft van ambtswege de onbevoegdheid van de Vrederechter opgeworpen, maar heeft beroep gedaan op andere argumenten, die ons steviger en ernstiger schijnen te zijn.

Het doet uitschijnen dat de wetten van 7 September 1939 en 14 December 1944 waarbij aan de Koning

buitengewone machten werden toegekend geenszins aan de Koning de macht verleend heeft *om enige wijzigingen te brengen aan de wet op de bevoegdheid in burgerlijke en handelszaken*.

Deze wetten zijn gestemd geweest tijdens erge internationale gebeurtenissen en het hoofddoel was aan de Koning toe te laten maatregelen te treffen, die dringend waren in de 8 gevallen opgesomd in artikel 1.

Aan de Vrederechter in plaats van aan de natuurlijke rechter: de rechtbank van eerste aanleg (wanneer de bevoegdheid van de Vrederechter overschreden is) AL de geschillen tussen de R. M. Z. en haar leden te onderwerpen is eerstens in *se* geen dringende maatregel en vervolgens is het een fundamentele wijziging van de rechterlijke organisatie hetgeen tegen de wil van de wetgever indruist die duidelijk in het verslag van de bijzondere commissie van de Senaat toegelicht is.

Niet alleen moet het geval *dringend* zijn maar ook *noodzakelijk*, en het verslag van de Commissie na al de juridische theorieën te hebben onderzocht die als grondslag kunnen dienen van de buitengewone machten schijnt zijn voorkeur te hebben gegeven aan « l'état de nécessité ».

Men vraagt zich te vergeefs af of deze wijziging wel noodzakelijk was en of de wetten nopens de bevoegdheid ook op deze stof niet moesten toegepast worden.

Men voelt zeer goed aan dat de Commissie waarborgen heeft willen hebben wat aangaat de rechterlijke organisatie.

Kenschetsend is het dat het verslag akte neemt van de verklaring der Regering des aangaande (verklaring door het vonnis opgenomen) maar er aan houdt dit punt te verduidelijken met te zeggen: « Par ce 5e il faut comprendre que le Roi peut être obligé par les circonstances de modifier temporairement les délais et de prendre les autres mesures nécessaires pour assurer la marche régulière de la justice. »

Dit doet alle twijfel verdwijnen aangaande de wil van de wetgever en het gebruik dat de Regering er mag van maken binnen de perken van de buitengewone machten.

De R. M. Z. die gewis haar verhaal zal uitoefenen tegen geantwoord vonnis zal zeker doen opmerken dat de rechtbank de onbevoegdheid van ambtswege heeft opgeworpen zonder rekening te houden met de wet « passe-partout » van 20 Mei 1949.

Art. 1 § 4 van deze wet zegt:

« Les dispositions de l'art 12 de l'arrêté-loi du 28-12-1944 applicables depuis le 1 octobre 1946 aux employeurs et travailleurs visés par l'art. 2 de cet arrêté-loi et notamment les dispositions relatives aux majorations de cotisations et intérêts de retard déterminés par l'art. 9 de l'arrêté du Régent du 16 janvier 1945 et les dispositions en vertu desquelles dans les contestations entre l'Office national de sécurité sociale et les employeurs assujettis le juge de paix est compétent à quelque valeur que la demande puisse s'élever sont applicables à l'exclusion des dispositions pénales aux administrations publiques visées au § 1. »

De R. M. Z. beweert dat dit artikel al de geschillen aangaande de wettelijkheid van de 20 % verhoging en 5 % (die door de rechtsspraak op diverse manieren zijn beoordeeld geweest) en de onbegrensde bevoegdheid van de Vrederechter uit de weg hebben geruimd.

Omdat ter gelegenheid van een ander voorwerp deze wet terloops van « verhogingen » en « bevoegdheid » spreekt mag men daarvan afleiden dat deze kwesties « ex professo » door de wet zijn opgelost.

Om dit vereiste te vervullen zou ze het ten minste moeten verklaren.

Het zou onvoorzichtig zijn zich in dit kies juridisch probleem uit te spreken.

Het Hof van Verbreking zal de juiste draagwijdte van art. 1 § 4 moeten belichten.

Maar afgezien van deze interpretatie menen wij dat de rechtbank van Gent een gezonde oplossing heeft gegeven door de bevoegdheid van de Vrederechter te betwisten wanneer de ingevorderde bijdragen 10.000 fr. overschrijden.

De B. W. van 6 September 1946 genomen buiten de perken limitatief voorzien bij de wetten van 7 September 1939 en 14 December 1944 schijnt wel onwettelijk te zijn.

Paul Pollet.

BIBLIOGRAPHIE

J. Ph. DE MONTE VER LOREN: Hoofdpijnen uit de ontwikkeling der rechterlijke organisatie van de Noordelijke Nederlanden tot de Bataafsche Omwenteling. Utrecht, H. De Vroede, 1946, 80 p.

Mr J. Ph. de Monté Ver Loren, die in 1942 een « Geschiedenis van de Wetenschap van het Strafrecht en Strafprocesrecht in de Noordelijke Nederlanden vóór de Codificatie » (Amsterdam, 1942), publiceerde, gaf in 1946 een goed geslaagd synthetisch overzicht uit van de ontwikkeling der rechterlijke organisatie in de Noordelijke Nederlanden tot de Bataafsche Omwenteling. Na de schets voor het vóór-middeleeuwse tijdperk, volgt het belangrijkste stuk, aan de middeleeuwen gewijd: veel aandacht wordt hier geschonken aan de buurschappen, de landsheerlijkheden, de feodale plichten, de regalen en de opkomst der steden.

In het laatste deel, gewijd aan het na-middeleeuwse tijdperk, wordt hoofdzakelijk op de afzwering van de landsheer, de wijziging in de verhoudingen tussen Kerk en Staat door de reformatie en de invloed van de Receptie gewezen. De rechterlijke organisatie tot 1795 bleef in hoofdzaak gelijk aan die uit de latere middeleeuwen. Met de middeleeuwse samenleving had zij een harmonisch geheel gevormd. In de maatschappij van de 17e en de 18e eeuw past zij hoe langer hoe minder, wat ten slotte tot een breuk moest leiden. Deze is langs revolutionaire weg gekomen in de vorm der Bataafsche Omwenteling, voorbereid door de « Verlichting » in de steden.

Deze « hoofdpijnen » zijn zeer overzichtelijk en vlot geschreven en beantwoorden volledig aan de verwachtingen door de titel van het boekje geformuleerd.

L. Th. Maes.

J. Ph. DE MONTE VER LOREN: Grondbezit en standen in het Oosten des lands vóór de feodalisering. Tweede herziene druk, Utrecht, Boekhandel H. De Vroede, 1949, 158 p.

Deze uiterst merkwaardige studie, waarvan de eerste druk in 1939 verscheen, mocht thans een tweede druk beleven.

Bij het onderzoek naar het verband tussen grondbezit, standen en rechterlijke organisatie vóór de feodalisering, dit is een periode waaruit slechts schaarse bronnen bewaard zijn, is het noodzakelijk een gebied te kiezen, waar zich ook in de latere middeleeuwen primitieve toestanden gehandhaafd hebben. Aan dit vereiste voldoen de Friese streken en het Oostelijk

deel van Nederland, Drente, Overijssel en het graafschap Zutphen. Deze streken hebben veel langer dan het Westen hun oorspronkelijk karakter behouden. In het Oosten werden de maatschappelijke verhoudingen beheerst door de buurschapsorganisatie, die men daar overal aantrof. Een buurschap was een organisatie van «volle» hoevenaars, dus een gemeenschap van geërfden. Zij stelde zich ten doel de regeling der gemeenschappelijke landbouwbelangen, het beheer der gemene gronden inbegrepen. Ook het overige plaatselijk bestuur, voor zover dit niet door hogere machten aan zich was getrokken, berustte bij deze gemeenschap. Niet alleen economisch, maar ook staatsrechtelijk is dus de buurschapsorganisatie de grondslag van de oud-Nederlandse samenleving.

Naast de «volle» hoven, treft men echter in vele marken een hof, *curtis* of *curia* aan. Zowel in Drente, in Overijssel als in Zutphen zijn vele oude *curtes* aan te wijzen, waaruit valt af te leiden dat grootgrondbezit in deze streken een algemeen voorkomend verschijnsel moet zijn geweest. Daarnaast heeft echter ook kleingrondbezit bestaan.

Een voorbeeld van een aaneengesloten grootgrondbezit dat een gehele buurschap besloeg, in welke de burenen geen deel hadden aan het bestuur, vormt Almelo. Hier behoorde aanvankelijk alle grond aan de eigenaar van het hof, welke oudtijds in het bezit was van de heren van Almelo. Ook Goor en het Drentse «*praedium* Uffelte» vormen oudtijds voorbeelden van aaneengesloten grootgrondbezitten met een hof als kern.

In de tijd, waaruit voldoende bronnen bewaard zijn, treft men in de meeste buurschappen, waarin een hof gelegen was, naast hoeven, toebehorend aan de eigenaar van de *curtis*, ook eigendommen van anderen aan. De hoevenbewoners in de buurschap konden dus zijn horigen of pachters van verschillende landsheren, of eigenaren zelfbebouwers.

De eigenaar van de *curtis* als zodanig nam een bevoorrechte positie in ten opzichte van de overige eigenerfden. De grootgrondbezitters kregen, wegens hun belangrijke bijdrage tot de exploitatie van de grond op de duur de positie van praefeodale adel. Wil men de personen historisch juist in standen verdelen, dan moet men ze, aldus Mr J. Ph. de Monté Ver Loren, onderscheiden naar hun grondbezit, waaraan zij ten platte lande hun staatsrechtelijke positie, hun stand, ontleenden.

De grondeigenaren bestonden uit eigenaren van hoven en eigenaren van volle hoeven, beiden eigenerfden, welke als zodanig stem in staat hadden, en eigenaren van keutersteden, die geen stem hadden.

Weliswaar hebben door de feodalisering ook andere factoren hun invloed doen gelden, maar toch is ten platte lande het grondbezit tot de Bataafse Omwenteling de basis van de staatsinrichting gebleven.

Voorwaar, een belangrijke bijdrage tot de kennis van het voor de rechtsgeschiedenis zo belangrijke grondbezit- en standenprobleem.

L. Th. Maes.

C. WILCOX: A Charter for World Trade. - The Macmillan Company. - New York, 1949.

De auteur is niet alleen hoogleraar aan het «Swarthmore College», hij heeft ook tal van officiële functies waargenomen in dienst van het buitenlands beheer der Verenigde Staten. Wellicht is het aan deze laatste bedrijvigheid te wijten, dat hij af en toe niet vrij te pleiten is van een bepaalde politieke tendenz. Daardoor wordt echter toch het weten-

schappelijk karakter van het boek niet verminderd en na de lectuur, kan men niets anders dan besluiten, dat de waarde van het werk vrij hoog moet worden aangeschreven.

Het grootste gedeelte van zijn uiteenzetting heeft betrekking op het Handvest van Havana over Handel en Werkgelegenheid. Wij staan echter allesbehalve voor een loutere tekstbespreking. De geheele geschiedkundige achtergrond wordt bondig maar duidelijk geschetst. Men krijgt een terugblik op de gebroken financiële en monetaire harmonie, die zich na de eerste wereldoorlog heeft voorgedaan. De diplomatie van vóór de eerste wereld-catastrophe had zich om deze aangelegenheden niet zo veel te bekommeren. De serie grote financiële conferenties wordt echter ingezet tijdens de herfst van 1920 te Brussel. Systematisch werd de Volkenbond in de aangelegenheid betrokken. Na een overzicht der eerste initiatieven, die in het raam van deze volkenrechtelijke instelling werden genomen, krijgt men het bekende verhaal te herlezen der troosteloze mislukkingen, die de grote economische depressie der jaren 1930 in niets vooruit hielpen en de Volkenbond ook op dit terrein als een ondoelmatig instrument laten voorkomen.

Vervolgens geeft de auteur een overzicht van de internationale economische gebeurtenissen tijdens en na de tweede wereldoorlog. Hij duidt de politieke economische doelstellingen aan der Verenigde Staten. Verder geeft hij een korte bespreking van de verschillende grote verdragen, die als voorbereidend werk van het Handvest moeten beschouwd worden of die eveneens middelen zijn om de internationale economische betrekkingen te verbeteren. Aldus klimt hij op tot het Atlantisch Charter, de leen- en pachtvereenkomst, de conferentie der Verenigde Naties te Hot Springs, in Mei 1943, de Internationale Arbeidsconferentie van Philadelphia, de monetaire en financiële overeenkomsten van Bretton Woods, de conferenties van Londen en Genève van October 1946 en van Mei tot Augustus 1947.

Vervolgens komt de auteur tot het Handvest van de Havana-conferentie, waarvan de slotakte ondertekend werd op 24 Maart 1948.

Het doel van deze uitgebreide conventie is een evenwichtige wereldeconomie te verwezenlijken. Men wil aan alle landen de toegang verzekeren tot alle markten. De tolmuren, de handelsbelemmeringen en de discriminatie practijken, die door de verschillende regeringen in het leven worden geroepen, zal men trachten uit te schakelen. Men wil aan de nationale economische systemen de mogelijkheden bieden, die ze in staat zullen stellen om deze «barrières» af te schaffen.

De conventie bevat ook de structuur en de functie van de Internationale Handelsorganisatie. Sedert de laatste decennia kent het volkenrecht een bepaalde soort, conventioneel geschapen, instellingen, die een zekere functie te vervullen hebben, die een bepaalde juridische handelingsbekwaamheid bezitten en waarvan wij het Internationaal Arbeidsbureau als voorbeeld zouden kunnen stellen. De I.T.O. (International Trade Organisation) zal zijn plaats naast ander soortgelijke instituten komen innemen. Deze instelling heeft weliswaar een bedrijvigheid, die voorzien is op het terrein der internationale economie, doch zij zal ook samenwerken met het Internationaal Hof van Den Haag.

Dit werk, dat wetenschappelijk zeer degelijk moet genoemd worden, bevat een opsomming en een korte bespreking van een aanzienlijk aantal grote conventies. Tevens komt hun «ratio juris» zeer goed tot

uiting. Men kan niet onverschillig staan tegenover een boek, dat ook de I.T.O. op wetenschappelijke wijze leert kennen, te meer, daar de werking van dit organisme niet los staat van het Internationaal Hof.

E. R. C. Van Bogaert.

Prof. Dr. Mr. ARMAND MERGEN: Die Tiroler Karrner (Kriminologische und kriminalbiologische Studien an Landfahrern). - Mainz, Internationale-Universum-Verlag, 1949, 189 bl.

A. Mergen is professor in de criminologie aan de Duitse universiteit, die in het door Frankrijk bezet gebied heropend is geworden. Zijn huidige monografie heeft de criminologische literatuur werkelijk verrijkt met een beknopte, doch zeer rijke studie over meer dan 200 Oostenrijkse zwervers die met hun typische woonwagens in het Tyrolgebied rondzwerven.

Ter inleiding wordt door Prof. F. Stumpel herinnerd aan de noodzakelijkheid een *wahrheitsgetreue Anschauung* over de sociale problemen te verkrijgen. En zulks werd gewis door de schrijver bekomen, dank zij een maandenlang samenleven met zijn te bestuderen *Karrner*.

Uit de diepgaande observatie van Mergen blijkt het dat, zo 90 % der Tyoolse zwervers misdrijven plegen, hun inbreuken nochtans niet zwaarwichtig zijn en voor *Bagatelvergehen* dienen gehouden. De delinquentie van dat soort volk is onbetwistbaar specifiek: het misdrijf wordt meestal tegen de eigendom gepleegd en, zo het tegen de persoon gericht wordt, dan is het slechts van miniem belang en practisch nooit tegen de zedelijkheid.

De schrijver ontleedt het curriculum van een tiental typische zwervers, ter verduidelijking van zijn bevindingen. En daarop volgen kleurvolle bladzijden waar de *Karrner* voor ons defileert, diepwerkelijk geobserveerd, met zijn fierheid, zijn luiheid, zijn weelde, schoonheid, impulsief, twistziek, *Sturm und Sonnenschein in schneller Folge*, de oogst plunderend omdat *der Hergott hat es wachsen lassen, nicht der Bauer*.

De Tyoolse zwervers zijn buitengewoon solidair onder zich, doch wantrouwig tegenover alle vreemden, vooral wanneer zij tot de maréchaussée behoren; zij zijn ruw voor hun vrouwen en ouderen, maar vol daadwerkelijke liefde voor hun talrijke kinderen; zij zijn tegen alle confort en civilisatie gekant en willen *immer selbständig* blijven; zij zijn licht psychopaat en vertonen een bestendige contradictie tussen hun onstandvastigheid en een diepgaande familiezin.

Prof. Mergen dient gefeliciteerd met dat boek, het derde van de te Mainz gepubliceerde studies over sociologie. Zijn crimineel-biologische monographie over de *Tiroler Karrner* laat toe zich er van te overtuigen dat bestraffing ter zake ondoeltreffend is en dat de resocialisatie van dergelijk volk door voorbehoedende maatregelen te betrachten is. Het laat daarenboven toe een veel realistischer begrip te hebben over het algemeen probleem van de landloperij.

S. V.

BALIELEVEN

VERGADERING VAN HET « VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN » TE BRUSSEL OP 18 FEBRUARI 1950

Het Verbond der Belgische Advocaten heeft verleden Zaterdag onder voorzitterschap van Mr Th. Collignon, van Luik, een nieuw hoogst belangrijk bewijs van bedrijvigheid gegeven.

Aan de dagorde stond eerst een mededeling van Mr Matray, ook der Balie van Luik, betreffende de wetsbepaling over de Raad van State, verbiedend aan de advocaten, die nog niet sinds tien jaar bij de Balie ingeschreven zijn, voor deze Raad te pleiten. Spreker heeft het onlogische van dit verbod met talent doen uitschijnen. Voor het Assisenhof en het Krijggerecht, waar het om veel gewichtiger belangen, tot de doodstraf toe, gaat, bestaat die beperking niet; bovendien de rechthebbenden mogen persoonlijk voor de Raad van State hun belangen verdedigen, zonder dat zij enig bewijs van rechtskennis geven.

Mr Struye, oud-minister van Justitie, heeft doen uitschijnen dat de betwiste bepaling uit de bedoeling van de wetgever voortspuit een korps van gespecialiseerde advocaten, zoals voor het Verbrekingshof, voor de Raad van State te vormen. Hij bekende dat het middel daartoe gekozen niet zeer gelukkig is en legde zich principieel neer bij de motie door Mr Matray voorgesteld. Zie hier de voornaamste bepalingen dezer motie, die met algemene stemmen aangenomen werd, mits nochtans enkel voorbehoud door Mr Struye gemaakt:

« Aangezien, indien een der doeleinden van de oprichting van de Raad van State geweest is het Bestuurlijk Recht te bevorderen, men niet verwachten mag dat specialisten in dit recht gevormd zullen worden als de toegang tot zulk corps aan de jongeren ontzegd wordt; dat de uitsluiting der jonge advocaten onverenigbaar is met het feit dat de tussenkomst van een advocaat voor de Raad van State niet verplichtend is;

» Aangezien overigens de aanwezigheid van een advocaat voor de Raad van State niets te maken heeft met het axioma door de wetgever aangenomen, dat de verdienste van de advocaat in verband staat met zijn ouderdom, omdat voor deze Raad geen andere middelen mogen ontwikkeld worden dan die welke ten grondslag van het Verzoekschrift en de Memorie van Toelichting liggen;

» Neemt het Verbond eenparig dit besluit: « Het recht voor alle jurisdicties te mogen pleiten bestaat ten voordele van alle advocaten, zonder onderscheid van rang, noch ouderdom »;

» Het Verbond betreurt daarbij, dat de wetgever op dit beginsel inbreuk gemaakt heeft door aan de partijen verbod op te leggen zich voor de Raad van State te doen bijstaan door advocaten van Belgische nationaliteit, die nog niet sinds tien jaar op de Tabel der Orde ingeschreven zijn. »

Het tweede punt aan de dagorde was het verslag van Mr Gheude, uit Brussel, aangaande de oprichting van een Lijfrentekas voor Advocaten. Spreker heeft in een zeer lang, doch uiterst gedocumenteerd en bezielde betoog, doen uitschijnen dat het Verbond eindelijk een besluit dient te nemen in deze zaak, die sinds zo vele jaren op de jaarlijkse vergaderingen, nl. te Antwerpen in 1937, besproken was geworden, en wel telkens met goedkeuring. In Frankrijk heeft minister Millerand reeds in 1926 een dergelijke Kas voor al de advocaten van dit land doen instellen, de-

welke tot aller voldoening werkzaam is. Algemeen wordt tegenwoordig aangenomen dat de niet bezoldigde beroepen de oude dag voor de betrokken personen moeten verzekeren. Mr Gheude heeft dan ook een definitief ontwerp opgesteld voor de oprichting ener Bijstandkas ten behoeve van oude advocaten, en na hun dood voor hun weduwen, met recht op de helft van het verzekerde pensioen.

Dit pensioen zou van een bedrag van 13.500 fr. per jaar zijn, gewaarborgd door de Pleidooikas, die ten laste van de verliezende partij zou komen te staan, zonder dat deze aan de client opgelegd mag worden. Het is wel geen groot bedrag, maar het is beter daarmee te beginnen, aldus spreker.

Een maatschappij zonder winstbejag zou opgericht worden met vrijwillige deelneming, totdat het belang ervan algemeen zou worden erkend, zodat de Staat alsdan officieel het pensioen der advocaten boven de 65 jaar zou organiseren. Mr Gheude gaf vervolgens lezing van het ontwerp van statuten van zulk een vereniging.

Ten slotte zei hij : « Men make ons niet de tegenwerping dat deze Beroepskas hoofdzakelijk ten bate van de niet tot de élite der Balie behorende advocaten zal bestaan. Het zij zo; de meest begaafden hebben daardoor het bewijs van beroepssolidariteit te leveren. »

De voorzitter, Mr Collignon, even dynamisch als de verslaggever, ging dadelijk over tot verdere technische inlichtingen aangaande de op te richten Kas, verklarend dat de tijd van aarzeling en voorbereiding verlopen is. Hij zei dat de Pensioenkas zal worden beheerd door een raad van 12 (?) leden, waarvan twee voor ieder der Balies der drie Beroepshoven, een der Balie van Antwerpen, een van Charleroi en nog anderen, later aan te duiden.

Daarop ontwikkelde Mr Tienriën, van Brussel, een plan door hem met een verzekeringsmaatschappij opgesteld, volgens hetwelk het pensioen 24.000 fr. zou bedragen. De voorzitter deed echter opmerken dat het beter was niet van een dergelijke maatschappij af te hangen, daar de advocaten zelf voor hun eigen belangen dienen te zorgen.

Mr Wittemans : « Wij moeten inderdaad uit inactie en twijfelmoed opstaan; doch de zaak eist nog verder toelichtingen. Een pensioen van 12.000 fr. is wel heel gering. Hoe zal het systeem van die pensioenzegel ingericht worden? Zullen de bijdragen enkel bestaan uit de pleidooitaksen? »

Mr Gheude : « Ja, als het initiaal bedrag der taksen niet voldoende zal zijn, kan het verhoogd worden. » Spreker geeft dan verder uitleg omtrent de wijze waarop de pleidooitaksen zal worden geheven.

Daar geen enkel verzet tegen het voorstel geuit werd, werd het met algemene stemmen aangenomen, en de voorzitter kondigde aan dat een nieuwe vergadering van de Bond over een paar maanden zal worden gehouden om de eerste uitwerking van het aangenomen plan te bespreken.

Zij ook vermeld, dat bij de opening der bijeenkomst de voorzitter de leden van het Verbond warm aanried het bezoek der Floralieën te Gent, dat voor hen zal worden ingericht, bij te wonen.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, afl. 6 van 11 Februari 1950.

Mr M. W. Mouton : De diplomatieke conferentie te Genève 21 April - 12 Augustus 1949. — Mr J. E. Van de Rhoer : Hoger beroep en verzet tegen een faillietverklaring. — Mr W. R. Emmen Riedel : Losbladige verzamelwerken.

— Afl. 7 van 18 Februari 1950.

Mr M. W. Mouton : De diplomatieke conferentie te Genève 21 April - 12 Augustus 1949 (slot). — Mr W. F. Köhler : De woonruimtetwet. — Mr W. L. Snijders : Huurprijvaststelling door Prijzenbureaux voor Onroerende Zaken. — Mr R. P. Kokosky : Poging tot moord?

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie, nr. 4125 van 11 Februari 1950.

Dr A. R. de Bruyn : De rechtspositie der gehuwde vrouw. — J. J. Terpstra : Het wetsontwerp betreffende de opheffing van de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw. — Mr L. I. de Winter : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Internationaal Privaatrecht.

— Nr. 4126 van 18 Februari 1950.

Dr R. R. de Bruyn : De rechtspositie der gehuwde vrouw. — Mr M. J. Keiser, N.a.v. : Eigendom van de zee. — G. J. Holsheimer : Zegelrecht notariële akten, m.o. Prof. Dr P. J. A. Adriani. — J. J. Terspra : De notariaatsstudie. — Mr P. W. Van den Ploeg : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Erfrecht.

Tijdschrift voor Bestuurwetenschappen, September-
November 1949.

Prof. Dr A. Mast : Om welke redenen heeft de wetgende macht sinds 25 jaar haar functie niet ten volle kunnen uitoefenen. — Dr Josse Mertens : Het Franse Statuut van de Ambtenaar. — J. M. Steensels : Onze Administratieve Taal. — Dr A. Schillings : Het Hoger Instituut voor Bestuurswetenschappen.

Journal des Tribunaux, nr. 3840, 12 Februari 1950.

Jean Dal : Variations sur le procès des Douze. — Max. Philonenko : Le prévenu ou l'accusé, détenu en pays étranger, peut-il être poursuivi par défaut ou par contumace?

— Nr. 3841 van 19 Februari 1950.

Marcel La Haye : L'accession et le bail à loyer. — Rechtspraak.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie, nr. 4, janvier 1950.

Glaser Stefan : La protection des droits de l'homme et la charte des Nations-Unies. — Dr L. M. Rollin Couquerque : Possibilités et perspectives d'un droit pénal militaire unifié dans le cadre de Benelux. — Raoul Van der Made : Défense sociale, extradition et prescription.

Revue pratique du Notariat Belge, 10-20-31 janvier, n° 2324.

Jean Baugniet : De l'immutabilité du contract de mariage.

Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie, September 1949.

Robert Heiss : Die Idee der Revolution bei Marx und im Marxismus. — Felice Battaglia, Bologna : Um eine neue Soziologie. — Glanville L. Williams, Cambridge : The Controversy concerning the word « Law ». — Friedrich Darmstaedter, Cambridge : Angelsächsische Rechtsphilosophie. 19391-945. — Thomas Würtemberger, Mainz : Naturrecht in Deutschland, 1946-1948. — Hans Ryffel, Bern : Emil Brunners Buch über die Gerechtigkeit.

Vlaamse Juristen

Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD